

Maistrovo glas

številka 3/2014

tema številke:
Maister in Ljubljana

ZVEZA DRUŠTEV GENERAL MAISTER, TRUBARJEVA 3, 1000 LJUBLJANA
POŠTNA PLAČANA PRI POŠTI 1102 LJUBLJANA, TISKOVINA

2014

**Devetdesetletnica
prve slovenske
narodne samoodločbe**

Maistrov borec Janko Gačnik

**Nova predsednica
društva GM v Mariboru**

Kazalo

Z Maistrom za domovino naprej	3
Maister in Ljubljana	4
Domicili organizacijam Zveze borcev prostovoljcev za severno mejo 1918–1919 v slovenskih občinah	6
Devetdesetletnica prve slovenske narodne samoodločbe	8
Janko Gačnik (1895–1967)	10
Ptuj - Štuki - bajonet Maistrovega borca	13
Bili smo na Ortigari	13
V Mariboru dobili novo vodstvo ...	15
Menačenkova domačija in Društvo Rudolfa Maistra Domžale v oktobru 2014	16
Obisk članov kamniškega društva general Maister pri zasavskem društvu	17
Matjaža Brojana Sledi radijskih poti	18
V krajih soške fronte	19
Po poteh slovenskih vojakov od Galicije do Piave	21
Pete društvene igre na Polenšaku	22
Odprtje razstave Trebanske korenine Rudolfa Maistra	23
Sodelovanje v Koordinaciji domoljubnih in veteranskih organizacij Slovenije	24
Izjava veteranskih organizacij	25
Mnenje o razpravi v odboru za šolstvo in šport ter odboru za kulturo državnega zbora Republike Slovenije z dne 8. aprila 2014	26
Društvo Naša zemlja razpisuje v šolskem letu 2014/15 literarni, likovni in fotografski natečaj »Moja rodna domovina – Srečanja pri vodnjakih in studencih«.	27

MAISTROV GLAS je revija, ki jo izdaja Zveza društev general Maister, Trubarjeva 3, 1000 Ljubljana, uredniški odbor: Matjaž Brojan, Mitja Meršol, Franci Svetelj, Jelka Šertel, Janko Šertel in Dušan Vodeb.

E-pošta: zvezadgm@siol.net

www.zvezadgm.net

Mestna občina Ljubljana

Zveza društev
"GENERAL MAISTER"
Društvo GM Ljubljana

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OBRAMBO

VABIMO VAS

NA OSREDNJO PROSLAVO OB DRŽAVNEM PRAZNIKU,

DNEVU RUDOLFA MAISTRA,

ki bo v soboto, 22. novembra 2014, ob 16. uri

v dvorani Marjana Kozine v Slovenski filharmoniji, Kongresni trg 10, Ljubljana.

Pozdravna govora:

predsednik Zveze društev General Maister mag. Milan Lovrenčič in
župan Mestne občine Ljubljana Zoran Jankovič.

Slavnostni govor:

minister za obrambo Republike Slovenije Janko Veber.

Zaradi neposrednega prenosa vas vljudno prosimo,
da sedeže zasedete najpozneje 15 minut pred začetkom proslave.

Proslavo sponzorira

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Sponzor dejavnosti
Zveze društev general Maister
v letu 2014

www.socaoprema.si

www.tanin.si

Z Maistrom za domovino naprej

Predsednik Zveze društev general Maister mag. Milan Lovrenčič

Po svojih najboljših močeh smo proslavili 140. obletnico rojstva in se ob 80. obletnici smrti poklonili generalu Maistru, našemu vzorniku. Te dni pripravljamo proslavo državnega praznika generala Maistra skupaj z Mestno občino Ljubljana, Ministrstvom za kulturo, Ministrstvom za obrambo, Slovensko vojsko ter Društvom general Maister Ljubljana, katere koordinator je naša Zveza društva generala Maistra. Organizatorje te proslave čaka odgovorna naloga, da bo tudi ta tako kakovostna in sporočilna kot so bile tiste na Ptuj, v Mariboru, Slovenski Bistrici, Žalcu in v Kamniku. Vsi dosedanji organizatorji proslave in tabora so svojo nalogo opravili odlično. Žal pa smo se letos znašli v posebno težki situaciji, ko s težavo pokrivamo nekatere stroške prireditve in delovanje naše Zveze, saj nam je ministrica dr. Anja Kopač letošnja finančna sredstva samovoljno zmanjšala za dve tretjini. Posledično so težave tudi pri izhajanju revije Maistrov glas in sofinanciranju slovesnih dogodkov po društvih. Tako je okrnjeno naše 16-letno delovanje. Na srečo pa se naslednje leto financiranje veteranskih in domoljubnih zvez prenaša na Slovensko vojsko. Upajmo, da bomo skupaj z njimi uspeli pripraviti ustrezen Pravilnik o financiranju in da bo naše delo pošteno ovrednoteno. Kar po inerciji me je zaneslo na problem financiranja. Pri tem smo si delno pomagali s prispevki podjetij, kar nam je deloma uspelo tudi letos. Vseeno pa predstavlja pokritje stroškov do novega leta velik problem. Tako kot na zvezi imajo pomanjkljive vire finančnih sredstev tudi po društvih. Pa vseeno delamo in delujemo. Prejemam lepa poročila o delovanju iz nekaterih društev, ki doslej niso bila aktivna. Tako je znova aktivno društvo v Trebnjem, Lenartu, večja je tudi aktivnost v Mariboru, kjer so izvolili novo predsednico, dr. Ale-

ksandro Berberih. Veseli me, da po ustaljeni praksi večina drugih društev dobro deluje, vendar imam o njihovem delu premalo informacij, kot npr. Ljutomer, Ljubno, Šentjur.

Zavedamo se, da sta še vedno gonilna sila društva predsednik in upravni odbor. Če se ta sestaja pogostokrat, v društvu sodelujejo in si naloge porazdelijo, dela tečejo nemoteno. Tako tudi uspehi ne izostajajo.

Kje vidim področja našega delovanja v društvih:

- proslave ob dnevu generala Maistra
- udeležba na osrednji proslavi in taboru
- pomladitev članstva s povabilom novih članov
- sodelovanje z domoljubnimi in veteranskimi društvi
- sodelovanje s šolami
- organiziranje društvenih večerov z vabljenimi gosti
- zbiranje zgodovinskih dokumentov
- poročanje v medijih, posebno v Maistrovem glasu
- druge oblike druženja in izleti (spominske sobe GRM, muzeji, po poteh soške fronte)

Posebej želim pohvaliti vsa tista društva, ki aktivno prek različnih oblik dela sodelujejo z osnovnimi in srednjimi šolami in po tej poti prenašajo sporočilnost generala Rudolfa Maistra.

Ne pozabite pa tudi na veselo druženje v čast sv. Martina, Božička ali dedka Mraza. Posebno iznajdljivost so pokazali na Polenšaku. Bili so organizatorji društvenih iger, na katerih je sodelovalo vseh 11 društev, tako da zabave in druženja ni manjkalo. Na Polenšaku so organizirali tudi koncert in izkupiček namenili svojemu članu za zdravljenje.

Več bo druženja, več bo volje in pripravljenosti za delovanje in večje zanimanje za včlanitev novih članov.

General Maister in njegova žena Marica sta imela velik smisel za druženje in družabno življenje. Tako kot general je tudi gospa Marica organizirala veliko srečanj ob čaju in keksih, saj se je slovenska ženska inteligenca zelo rada srečevala z njo.

Tudi jaz si želim srečanja z vami na proslavi ob državnem prazniku generala Maistra, ki bo 22. novembra 2014 v Slovenski filharmoniji v Ljubljani.

Vabim vas, da pridete v čim večjem številu, saj se trudimo, da bi bilo srečanje čim bolj slovesno in sporočilno ter prijetno za ušesa.

Maister in Ljubljana

Angelca Stanka Škripec

*Vse blagoslove tebi, Ljubljana!
Večja in lepša mesta so na svetu – ali vendar ni ti ga enakega pod nebom!
Pozdravljena, ti kraljica veselja, ti mati vseh sladkosti, ti botrica Prešernovih ur!
Prav na sredo vseh nadlog te je postavila nebeška modrost,
Luč v temo, zeleno trato v pustinjo!
Devetkrat obremenjen popotnik pride in te pozdravi;
ko se poslavlja, si mu odvzela osmero bremen.
Romar se čudi in srce mu poje: obraz do obraza, nikjer bridkosti,
nikjer hudih misli: romar gleda: hiša do hiše, smejo se prijazno,
nekatero celo mežikajo; romar posluša: beseda do besede,
pesem do pesmi, vse so prešerne.
Tako romar gleda, posluša ter se čudi in njegovo srce je potolaženo.
(Ivan Cankar, Kurent, 1909)*

Naš vzornik in velik domoljub, Rudolf Maister Vojanov je bil sodobnik Ivana Cankarja. Menda se nikdar nista srečala. Rudolf Maister si je sicer želel z njim govoriti o svojih pesmih, vendar ga je Cankar zavračal. Bil pa je dober prijatelj s pesnikom Otonom Župančičem, s Kettejem in Murnom, pa tudi z Albrehtom, Finžgarjem in Vidmarjem. Referenti smo bili člani ZGM in njeni simpatizerji, ki gojimo izročilo generala Maistra, to je domoljubje. Nekaj tednov pred povabilom v Državni zbor smo člani ZGM v našem glasilu objavili prispevke o tem, kako se narodna zavest in domoljubje kažeta na različnih področjih javnega življenja v samostojni slovenski državi. Ti prispevki, celo s krajšimi rezimeji, so bili poslancem DZ na voljo že kakšna dva tedna pred sejo, da bi lahko na seji do te problematike zavzeli produktivno stališče.

Oton Župančič je v svoji pesmi: Na, Mojster* napisal:

*Na, Mojster, ki od misli ti in sanj
bilo je dano priti do dejanj ...*

*Kaj hočem jaz, ki v tega časa zmede
metati morem prazne le besede!*

Maistrov prijatelj je bil tudi sklada-

telj Risto Savin. Nekoč je pogovor nanesel na nekaj, kar je Maistra bolelo vse življenje: na nesrečni koroški plebiscit. Za boljše razumevanje anekdote je treba omeniti, da je takrat ljubljanska opera uprizorila opero Rista Savina, ki je bil tudi general, Gosposvetski sen. Maister je po tem pogovoru vidno žalosten pripomnil: »Širca (Savinov pravi priimek) in jaz – oba sva generala. Toda Širca je imel več sreče: njemu se je Gosposvetski sen posrečil, meni pa – izjalovil.«

Peter Colnar je v svoji knjigi Zato pa še živimo zapisal: »Širca je dosegel svoj sen, jaz pa ga nisem nikoli!« Pravi jo, da je tako komentiral velik uspeh opere Gosposvetski sen Rista Savina njegov generalski kolega Rudolf Maister. V teh besedah je precej zagrenjenosti, toda nesporno dejstvo je, da je Rudolf Maister Slovenec, ki se upravičeno uvršča med najbolj zaslužne moške našega naroda.

Leta 1890 se je Rudolf nastanil v Ljubljani, na Židovski stezi 6. Vpisal se je na klasično gimnazijo, licejsko poslopje (Obergimnazium zu Leibach), ki je stalo na Valvazorjevem trgu, danes pa se imenuje Vodnikov trg. V šolskih letih 1890/91 (5. a) in 1891/92 (6. a) je gimnazijo končal

Emonec na Kongresnem trgu

in se nato vpisal v dveletno domobransko kadetnico na Dunaju. Leta 1894 je bil imenovan za kadeta ter naslovnega vodjo čete.

Po opravljeni kadetnici so ga vključili v domobranski bataljon v Ljubljani, 1. oktobra 1894 pa v pehotni regiment v Celovcu. Kot častnik je služboval in spoznaval različne kraje ter dežele habsburške monarhije; prepotoval in spoznal je kraje, kjer so živeli Slovenci. Kot vojak je risal načrte krajev, kar mu je kasneje zelo koristilo. Bil je velik poznavalec slovenske dežele. Leta 1903 se je šolal v armadni strelski šoli

v Brucku na Lethi in se usposobil za orožarskega častnika. Mati Franca je v času popisa prebivalcev 10. 2. 1897 z Rudolfom stanovala na Poljanski cesti 23/2.

Rudolf je bil novembra 1895 je imenovan za poročnika. Medtem je v Ljubljani obiskoval jezdarsko šolo za pehotne častnike. Dne 14. 3. 1905 se je Rudolf Maister kot cesarsko-kraljevi nadporočnik v deželni brambi poročil z Mary (Marico Stergar, rojeno 15. 1. 1885 v Cerkovski vasi 52 v Logatcu. Poročni obred je bil v **Ljubljani**, v Franciškanški cerkvi (Prešernov trg 4). Poročil ju je pater Hugolin Sattner, župnik in skladatelj. Njuni poročni pričci sta bila Lorenc Sebenikar, posestnik (Rudolfov oskrbnik,) in Jožef Mankoč, posestnik in trgovec (Maryjin stric). Rudolf je takrat živel na Cesti sv. Petra 97.

Mary, hči dr. Stanislava Stergerja, cesarsko-kraljevega deželnega sanitetnega nadzornika, je takrat stanovala v Šiški, Spodnja Šiška 91, danes Celovška cesta. V zakonu sta se jima rodila dva otroka: Hrvoj (2. 12. 1905 v Ljubljani) in Borut (12. 6. 1908 v Ljubljani).

ni). Družina je živela Na Cesti sv. Petra 97 (danes Trubarjeva cesta).

Rudolf Maister -Vojanov se je družil z izobraženci, kulturniki in vnetimi narodnjaki. Bil je tudi pesnik, slikar in zbiralec knjig - bibliofil (zbral je okoli 6000 knjig). Marijo Stergerjevo je snubil v Spodnji Šiški. Svojo prvo pesniško zbirko Poezije je izdal leta 1904 v Ljubljani.

Ljubljana dolga leta ni sprejela Maistrovih junaštev. Nenehne spore je imel z Narodnim svetom in vlado, z dr. Pogačnikom na čelu. Kot sedež slovenskega naroda mu ni izkazala primernega spoštovanja in zahvale (razen pogrebne slovesnosti na ljubljanskem kolodvoru). Do leta 1996 se Ljubljana Maistru ni oddolžila in mu postavila spomenika.

Uradni strokovni učbeniki niso dovolj omenjali Maistrovih dosežkov, zgodovinarji pa so mu posvečali premalo pozornosti. Ali je vzrok za to dejstvo, da je bil general v socialističnem režimu persona non grata (nezaželena osebnost)? Dokaz za to je bila odstranitev spomenika Rudolfa Maistra iz mestne hiše v Mariboru.

Leta 1996 je na pobudo mag. Milana Lovrenčiča in ob podpori takratnega župana dr. Dimitrija Rupla mestni svet sprejel sklep za postavitve spomenika v Ljubljani. Dandanes stojita v Ljubljani dva spomenika. Prvi je nasproti železniške postaje (kipar Jakov Brdar, 1998), drugi pa pred stavbo Ministrstva za obrambo

(kipar Boštjan Putrih, 2000).

V centru Ljubljane je Maistrova ulica, v Šiški Malgajeva (Franc Malgaj), v Dravljah pa Ulica majorja Lavriča (Alfred Lavrič-Zaplaz); oba sta bila Maistrova oficirja in borca za slovensko mejo. V Dravljah je tudi Korenčanova ulica, ki je dobila ime po Viktorju Korenčanu, imenovanem Polh (partizansko ime), ki je tudi bil Maistrov borec.

V Ljubljani so 15. 6. 1998. ustanovili Društvo general Maister. Sedež je bil na Trubarjevi 3, kjer je bil tudi sedež ustanove dr. Antona Trstenjaka. Njegov predsednik je mag. Milan Lovrenčič, okrog njega pa se zbira inteligenca in domoljubi iz vse Slovenije. V isti stavbi je bila 15. 9. 2004 ustanovna skupščina Zveze društev general Maister. K Zvezi društev so pristopila tri društva: DGM Kamnik, DGM Ljubljana in Zgornje-savinjsko društvo generala Maistra.

Letos praznujemo 2000-letnico rimske Emone.

LJUBLJANSKA ROŽA

*»Tam v beli, beli Ljubljani
najlepše rože cveto!«
Tako so rekli mi fantje.
Šment! Brž sem šel po enó.*

*Po beli, beli Ljubljani
sem lepe rože iskal
in gor in dol sem hodil
in noč in dan ne zaspal.*

*Devet sem dni po Ljubljani
za rožo hodil potrt,
ko zunaj mesta zagledal
ograjn, zelen sem vrt.*

*V njem rasla roža najlepša,
kar dalo jih je nebo.
»Ej, tale roža bo moja,
ker je prelepa tako!«*

*Utrgati sem jo hotel,
izgrestbi jo iz prstí,
prišel vrtnar pa je hudi,
na vrtič pustil me ni.*

*Jaz pa sem izmislil si eno:
črez plot sem upognil nje cvet
in pil iz cveta ljubezen
in pel veselo sem v svet.*

Domícilí organizacíjam Zveze borcev prostovoljcev za severno mejo 1918–1919 v slovenskíh občínah

Spomínskí zborník ob 60-letnící bojev za severno mejo 1914–1919, Maríbor, 1979

Franc Svetelj

Skupščína mesta Ljubljana je na 3. seji vseh zborov dne 24. septembra 1974 sprejela sklep o podelitvi

DOMICILA

Mestnemu odboru Zveze prostovoljcev – borcev za severno mejo 1918–19

Domicil je podeljen za posebne dosežke pri razvijanju narodne zavesti ter prizadevanjih za politično, nacionalno, kulturno in gospodarsko svobodo slovenskega naroda.

Ljubljana, 24. 9. 1974

Predsednik skupščine mesta Ljubljana Tone Kovič, dipl. inž., l. r.

Ljubljanska mestna organizacija ZPBSM 1918/19 zajema člane vseh petih ljubljanskih občin, razen tega pa še občin Kamnik, Domžale, Litija Zagorje, Trbovlje, Hrastnik, Ribnica, Grosuplje, Cerknica, Logatec, Vrhnika. Živih je še okoli 300 članov, približno četrtnina vsega članstva Zveze. Domicil velja kot priznanje prostovoljski borbeni odločitvi borcev s tega ozemlja v času po težki, dolgi prvi svetovni vojni, kot priznanje njihovi veliki požrtvovalnosti, dejavni domovinski ljubezni.

Ljubljanska mestna organizacija ZPBSM 1918/19 pa zasluži to priznanje zlasti kot zelo delavna organizacija. Pod dolgoletnim predsedstvom sedaj že pokojnega tov. Jožeta Hribarja je bila vsestransko dejavna. Inicijativa za postavitve spomenika slovenskemu pesniku, generalu Maistru, možu, ki je dal znak za začetek vojaškega boja za ogroženo slovensko mejo ob razpadu Avstro-Ogrske, je izšla iz ljubljanske organizacije. Kamniška občinska skupščina je z veseljem sprejela vse potrebne sklepe za realizacijo zamisli, da dobi Kamnik kot rojstni kraj generala Maistra dostojen spomenik. Denarna sredstva je skoraj v celoti zbrala ljubljanska organizacija ZPBSM 1918/19 sama. Tako je ob sodelovanju ljubljanske organizacije in občinske skupščine Kamnik dobil 25. oktobra 1970 spomenik mož, katerega zasluga je, da je Maribor s štajerskim Podravjem v mejah Federativne socialistične republike Jugoslavije, doslej najizrazitejše spominsko obeležje Sloveniji. Tudi spominska plošča na hiši podsmrtnega bivanja generala Maistra na Uncu je bila postavljena prav na iniciativo ljubljanske organizacije ZPBSM 1918/19. Ljubljanska mestna organizacija je zbrala sredstva za ustrezno pripravo plakete generala Maistra, ki je bila nato v letih 1975/76 s spomenico podeljena vsem članom zveze. Sprejel jo je tudi tov. Franc Leskošek-Luka.

SEZNAM MAISTROVIH BORCEV IZ LJUBLJANE

Prepis: Spominski zbornik ob 60-letnici bojev za severno mejo 1918-1919, Maribor, 1979 (str.198-201)

Ljubljana – Bežigrad	10 Breskovar Franc	20 Flajs Andrej	30 Kalar Ignac	40 Kramarič Štefan
1 Arko Vladislav	11 Carlo Jože	21 Gajšek Vladimir	31 Kavčič Stane	41 Kristan Franjo
2 Badjura Metod	12 Cugelj Anton	22 Hoffman Franc	32 Kernc Ivan	42 Kurbus dr.Bogdan
3 Bergant Janez	13 Černe Ciril	23 Jagodic Franc	33 Konjar Vinko	43 Lah Ivo
4 Benje Franc	14 Dimec Franc	24 Jančar Jože	34 Kobentar Franc	44 Lampič Rudolf
5 Božič Ivan	15 Dovič ing. Josip	25 Janežič Andrej	35 Kobše Ivan	45 Lazar Ciril
6 Božič Franjo	16 Draksler Jože	26 Jakše Martin	36 Kokalj Franc	46 Letnar Rudolf
7 Božičnik Anton	17 Dremelj Matevž	27 Jereb Boris	37 Klander Ivan	47 Likeb Jože
8 Bratanič Avgust	18 Drev Franc	28 Jeršan Slavko	38 Klopčič Maks	48 Marc Edo
9 Bregar Ciril	19 Feldin Mirko	29 Kaderman Jože	39 Kramer Marko	49 Marinšek Jože

- 50 Miklošič Avgust
 51 Meše Pavel
 52 Novak Alojz
 53 Osolnik dr. Janko
 54 Oven Franc
 55 Paulin Franc
 56 Pavčič Rudolf
 57 Pikel Edvard
 58 Peterlin dr. Maks
 59 Pečnik Alojz
 60 Plestenjak Franc
 61 Plestenjak Janez
 62 Potokar Gabriel
 63 Praprotnik Jože
 64 Puš Anton
 65 Rabič Pavel
 66 Rot Robert
 67 Remic Adolf
 68 Rupič Nikolaj
 69 Rus Josip
 70 Salmič Janez
 71 Srebot Franc
 72 Svetek Miroslav
 73 Starec Vladimir
 74 Sušnik Pavel
 75 Štaudekar Franc
 76 Ušaj Alojz
 77 Ulčar Alojz
 78 Valentin Konrad
 79 Verbovšek Jože
 80 Verstovšek Zdenko
 81 Zajc Ivan
 82 Zaviršek Anton
 83 Zlobec Andrej
 84 Zupančič Franc
 85 Žitnik Jože
 86 Žel Janko
- Ljubljana - Center**
 1 Abram dr. Leo (Zagreb)
 2 Ahčin Robert
 3 Ankon Viktor (Zagreb)
 4 Bančič Simon (Pula)
 5 Bergant Janez
 6 Bertoncej Matej
 7 Bezjak Joško
 8 Birsa Leopold
 9 Bobnar Jernej (Sarajevo)
 10 Bogša Franc
 11 Bonča Viktor
 12 Bradeško Anton
 13 Brečko Josip
- 14 Bregar Jože
 15 Bricelj Niko
 16 Bucik Anton
 17 Butorac Joso (Knin)
 18 Cedilnik Franc
 19 Cigoj Tomo (Ruma - Srbija)
 20 Černeka Zmagoslav (Beograd)
 21 Česnik Milan
 22 Čistar Albin
 23 Čop Albin (Oplenac - Topola)
 24 Čubej Franc
 25 Čulinovič Dragutin (Zagreb)
 26 Demšar Rafael
 27 Dernovšek Hinko
 28 Derganc Stane
 29 Deržaj Rudolf
 30 Dobovišek Ciril
 31 Dobrila Peter
 32 Dolenc Ivan
 33 Elzner Riko (Sarajevo)
 34 Ermenc Franc (Slavonski Brod)
 35 Ermenc Ivan (Zemun)
 36 Florjančič Stanislav
 37 Ferfolja Karl (Savski Marof)
 38 Fijavž Franc
 39 Goberščik Josip
 40 Giosento Vid (Split)
 41 Golob Janko
 42 Gombač Erle
 43 Gomizelj Gabrijel (Jelenje - Reka)
 44 Gorišek Franc
 45 Gradnik Vlado (Zagreb)
 46 Grčar Franc
 47 Hajnrihar Alojz
 48 Hartman Alojz
 49 Hren Vilko
 50 Hribar Jože
 51 Hruševar Mihael
 52 Hudnik Albin
 53 Humar Stane
 54 Jaklič Vlado
 55 Japelj Franc
 56 Janežič Milko (Opatija)
 57 Jurca Rado
 58 Jurinec Franc (Beograd)
 59 Kalinger Vladimir
 60 Kastelic Alojz
 61 Kastelic Anton
- 62 Kavec Ignac
 63 Kemperle Ciril
 64 Kervina Anton (Novi Sad)
 65 Kralj Anton (Zagreb)
 66 Križmanič Šime (Pula)
 67 Kump Rudolf
 68 Lašič Alojz (Beograd)
 69 Leskovac Florjan
 70 Lilleg Branko
 71 Lilleg Erik (Sombor)
 72 Lederhas Rajko
 73 Lupšina Julius
 74 Majer Ernest
 75 Mežnar Kristijan (Zemun)
 76 Mešiček Franc (Beograd)
 77 Mihevc Alojz
 78 Mikl Ivan
 79 Milič Angel (Šid Srbija)
 80 Molek Anton (Beograd)
 81 Mrak Franc (Dubrovnik)
 82 Nardin Mirko
 83 Novak Jože
 84 Novak Martin
 85 Normali Ivan (Zagreb)
 86 Oblak Pavel
 87 Oman Oto
 88 Oprešnik Ivan
 89 Pahor Jože
 90 Paulič Jernej
 91 Pavlič Martin
 92 Pavlin Matevž
 93 Pertot Avgust
 94 Petelin Jakob
 95 Pauer Božidar
 96 Pičman Edo
 97 Pišel Marjan
 98 Pitamic Stanko
 99 Polak Alojz
 100 Potočnik Franc
 101 Povšin Andrej
 102 Poderžaj Franjo (Ogulin)
 103 Prezelj Albin
 104 Pučko Jože (Vukovar)
 105 Prepeluh Emil
 106 Purič Franc
 107 Rozman Jože
 108 Pšeničnik Andrej (Zagreb)
 109 Rasberger Alojz (Reka)
 110 Raznožnik Stane
 111 Rekar ing. Ciril
 112 Remih Martin
 113 Resman Egidij
- 114 Resman Janko (Beograd)
 115 Ropič Ludvik
 116 Suša Karel (Opatija)
 117 Steiner Karel
 118 Svetel Ivan (Beograd)
 119 Svete Stane
 120 Saks Stojan (Beograd)
 121 Salamon Edgar
 122 Senečič Vincenc (Zagreb)
 123 Skoporc Franc
 124 Slemenšek Franc
 125 Slapernik Rajko
 126 Slavina Franc (Zagreb)
 127 Šegula Josip
 128 Šenica Viktor
 129 Švajger Slavko
 130 Šušteršič Anton (Karlovac)
 131 Šefman Karl
 132 Šeme Ivan
 133 Štrukelj Janez
 134 Šnuderl dr. Maks
 135 Šinkovec Anton
 136 Štibler Vekoslav (Zagreb)
 137 Tamše Alojz (Beograd)
 138 Tancik Jože
 139 Tauber Karel
 140 Telban Franc
 141 Tertinek Franjo (Zagreb)
 142 Tomažič Ivan
 143 Trinkaus Franc
 144 Trojar Avgust
 145 Ude Lojze
 146 Urbas Franjo (Jurjevo)
 147 Verbič Anton
 148 Vertin Janko
 149 Vidmar Jože (Koprivnica)
 150 Vilhar Jakob
 151 Višnjevec Anton (Zagreb)
 152 Vodopivec Vladimir (Beograd)
 153 Voje Ignac
 154 Vončina Viktor (Mostar)
 155 Vovk Anton
 156 Vrančič Stanko (Zagreb)
 157 Zalaznik Ivan
 158 Zbačnik Ivan
 159 Zupančič Alojz
 160 Žabjek Jože
 161 Železnik Jože
 162 Živič Franc
 163 Žnidaršič Jože
 164 Žužek Ferdinand

Devetdesetletnica prve slovenske narodne samoodločbe

Janko Prunk

Dne 29. oktobra bo minilo devetdeset let od prve slovenske narodne samoodločbe. To je bila odločitev slovenskega naroda ob koncu prve svetovne vojne, da pretrga vse državnopravne vezi z Avstro-Ogrsko in se združi s Hrvati in Srbi iz Avstro-Ogrske v Državo Slovencev, Hrvatov in Srbov. Te odločitve ni sprejel slovenski zakonodajni organ, ker ga Slovenci tedaj nismo imeli, ampak je takšno odločitev manifestiralo veliko ljudsko zborovanje na Kongresnem trgu v Ljubljani, ki se ga je po poročilu časopisa Slovenski narod udeležilo okoli 30.000 ljudi. To dejanje in tudi vsa predhodna lahko ocenimo kot nekakšen ljudski plebiscit.

Prav je, da se na kratko spomnimo, kako je do tega prišlo, kakšno državo so si Slovenci na tem plebiscitu zamislili in kakšna je bila realizacija.

Nezadovoljstvo z ustavnopravnim statusom v habsburški monarhiji, ki Slovincem ni dopustila njihove že petdesetletne zahteve po Zedinjeni Sloveniji, je leta 1898 prešlo v novo fazo. Tedaj se je vodilna slovenska politična stranka, Katoliška narodna stranka, odločila povezati se s hrvaško Stranko prava in z njeno pomočjo ustvariti Zedinjeno Slovenijo v okviru hrvaško-slovenske državnopravne enote v okviru habsburške monarhije. Ta zamisel je dobila tudi ime: politika dualizma. Čeprav je vse kazalo, da je zamisel precej nerealna, saj so jo odklanjali vsi odločujoči faktorji v habsburški monarhiji in se zanjo ni navduševala niti večina Hrvatov, se je za to zamisel pred prvo svetovno vojno navduševala večina slovenskih politikov, ki ni videla nobene druge alternative.

Pri takšni politiki so Slovenci vztrajali tudi med prvo svetovno vojno, saj jim je na temelju londonskega pakta od aprila 1915 pretela Italija in nemške

stranke v Avstriji, ki so zahtevale od spomladi 1916 preobrazbo avstrijske državne polovice v nekakšno nemško državo. Iz te zanke se je slovenska politika spomladi 1917 poskušala rešiti z majniško deklaracijo, ki so jo maja razglasili poslanci Jugoslovanskega kluba (v njem so bili vsi slovenski, dalmatinski in istrski poslanci) v dunajskem parlamentu.

Majniška deklaracija je na podlagi narodnega načela in hrvaškega državnega prava zahtevala združitev vseh ozemelj habsburške monarhije, na katerih prebivajo Slovenci, Hrvati in Srbi, v samostojno državnopravno telo pod žezlom habsburške dinastije, zgrajeno na demokratičnem temelju.

Ta izjemno pomembna izjava je nato v prihodnjem poldrugem letu vodila vso slovensko politiko in pridobila množično podporo pri slovenskem narodu. Naletela pa je na popolno odklonitev pri vseh avstrijskih Nemcih in Madžarih v njihovi polovici države, ker so se oboji zbaliz izgube oblasti v južnih predelih monarhije; ti so obsegali tudi vso obalo Jadranskega morja. Za Slovence in za realizacijo majniške deklaracije je bila velika težava pridobiti večino hrvaške politike, ki je iz strahu pred spopadom z Madžari in Nemci takšno politiko odklanjala in imela svoje načrte za svojo subdržavo v okviru dualizma.

Slovenski politiki so poskušali Hrvate pridobiti tudi s koketiranjem o narodni enotnosti Slovencev, Hrvatov in Srbov, s t. i. unitarizmom. Na to struno je septembra 1917 brenkal voditelj slovenske politike dr. Janez Evangelist Krek v članku Za narodno zedinjenje, ki ga je objavil v časopisu Hrvatska država. V njem je izjavil: »Zedinjenje in zedinjenemu narodu enotno samostojno državo!«

Seveda je bilo treba za realizacijo te zamisli še veliko storiti. Kajti Wilso-

nove točke, ki so ponujale Nemčiji in Avstro-Ogrski mir še januarja 1918, niso računale s samostojno državo habsburških Jugoslovanov. Toda vojaški poraz Nemčije in Avstro-Ogrske je to možnost ponudil. Od poletja 1918 je bila večina slovenskih politikov odločena, da bo Država Slovencev, Hrvatov in Srbov brez habsburškega okvira. Konkretno so že tudi razmišljali, kako naj bo notranje urejena. Septembra 1918 je ustavno-pravni odsek Narodnega sveta za Slovenijo in Istro (svet je bil ustanovljen 16. avgusta 1918) predvideval, da bo prihodnja Država Slovencev, Hrvatov in Srbov federacija treh enot: 1. Slovenija z Istro, 2. Hrvaška s Slavonijo in Vojvodino in 3. Bosna in Hercegovina z Dalmacijo. Ta koncept kaže, da so se Slovenci tedaj odločali za skupno državo vseh habsburških Jugoslovanov, ne za svojo samostojno državo.

Slovenci niso imeli predstave o popolnoma samostojni slovenski državi, hoteli pa so si z nekakšnim federalizmom v Državi SHS zagotoviti precejšen avtonomni status. Tudi predlog treh enot je bil načrtan tako, da bi se nekako izognili možnosti prevelike hrvaške dominacije, kajti v dveh enotah, 1. slovensko-istrski in 2. Bosansko-hercegovski-dalmatinski, Hrvati ne bi prevladovali. Ta predlog je bil v bistvu predlog Slovenske ljudske stranke, s katerim se je strinjal njen voditelj dr. Korošec, ki pa je svoje kolege že opozarjal, da je treba predvideti še more-

bitno četrto enoto, Srbijo s Črno goro. Toda predlog SLS sta že oktobra kritizirala dva vodilna slovenska liberalna politika, Ivan Hribar in dr. Ivan Tavčar. Prvi je opozarjal, da je takšno začrtovanje federalnih enot uperjeno zoper celovitost Hrvaške in ga Hrvatje ne bodo sprejeli. Ti se v tistem času o tem predlogu niso izjasnjevali. Drugi, dr. Tavčar, pa je bil (čudno za slovenskega pisatelja) odločen zagovornik jugoslovanskega narodnega unitarizma in je pribil, »da teorije, da v jugoslovanskih pokrajinah živi več narodov, na noben način ne pustimo veljati.«

Takšna razlika v pogledih na narodno vprašanje in slovensko avtonomijo je v prihodnje skozi vso dobo prve Jugoslavije razdvajala Slovensko ljudsko stranko in slovenske liberalce.

Dne 6. oktobra 1918 je vodilna hrvaška politična sila, Hrvatsko-srbska koalicija, končno privolila v ustanovitev skupnega vrhovnega političnega predstavništva vseh habsburških Jugoslovanov, Narodnega vijeća/ Narodnega sveta Slovencev, Hrvatov in Srbov v Zagrebu.

Tako je lahko predsednik Narodnega sveta, Slovenec dr. Anton Korošec, v avdienci pri cesarju Karlu poudaril, da Slovenci ne bodo zadovoljni z ničemer drugim kot s svobodno skupno državo s Hrvati in Srbi s središčem v Zagrebu. Povedal je še, da je Slovence v takšno radikalno odločitev v prvi vrsti prisililo nerazumevanje in nasprotovanje dunajskih vladajočih krogov in Nemcev iz slovenskih dežel slovenski narodni avtonomiji in Zedinjeni Sloveniji. Na tej avdienci naj bi na cesarjeve bolj obetajoče ponudbe izjavil: »Vaše, veličanstvo, prepozno je!«

Narodni svet je nato 19. oktobra 1918 odklonil cesarjev manifest o preureditvi habsburške monarhije v federacijo svobodnih narodov, ki ga je cesar napisal predvsem kot odgovor na antantin predlog za mir. V trenutku, ko je habsburška monarhija kapitulirala pred antanto na italijanski fronti, so začeli njeni narodi razglašati svoje suverene narodne države. To so storili najprej Čehi 28. oktobra, dan pozneje, 29. oktobra, pa je hrvaški sabor razglasil pretrganje vseh državnoprav-

nih vezi z Avstrijo in Ogrsko in ustanovitev Države Slovencev, Hrvatov in Srbov. Istočasno je bilo v Ljubljani veliko narodno zborovanje, na katerem so sprejeli enak sklep.

Razpoloženje na tem zborovanju, ki so se ga udeležili vsi slovenski narodni voditelji, razen predsednika Narodnega sveta za Slovenijo in hkrati predsednika Narodnega sveta SHS, dr. Antona Korošca, ki je bil v Ženevi na pogajanjih s srbsko vlado. Glavni govornik na ljubljanski manifestaciji je bil podpredsednik Narodnega sveta Ivan Hribar, ki je ob koncu govora vzkliknil: »Naj za vedno živi v tolikih mukah in hrepenenju rojena in nikoli porušljiva Jugoslavija!«

Kmalu po tej optimistični in iskreni želji, verjetno velike večina Slovencev, se je pokazalo, da nova jugoslovanska država ne more vzpostaviti Zedinjene Slovenije, dolgoletnega cilja slovenskega naroda, in da je ta kljub povezavi z bratskimi narodi v svojih dilemah, problemih in ogroženosti prepuščen samemu sebi. Vse te probleme je morala reševati kar narodna vlada za Slovenijo, ki jo je na predlog Narodnega sveta za Slovenijo ustanovil Narodni svet SHS 1. novembra 1918. Narodna vlada za Slovenijo, ki je imela uradni naslov Narodna vlada SHS za Slovenijo, je ves november dejansko predstavljala samostojno slovensko narodno politiko v formalnem okviru Države SHS. Slovenski narod je v novembru dejansko živel samostojno politično življenje, formalno-pravnega pa sploh ni zahteval. Slovenska narodna vlada je s pooblastilom Narodnega sveta samostojno vodila vse posle in postorila, kar je mogla. Veliko je naredila za urejanje gospodarskega, socialnega, notranjepolitičnega in kulturnega življenja, tako da je Slovenija lahko brez krize začejala življenje v novem državnem jugoslovanskem okviru. Ni pa mogla udejanjiti Zedinjene Slovenije, ki je postala takoj zadeva mednarodne imperialistične politike.

Dne 31. oktobra je nemška večina v koroškem deželnem zboru odločila, da Koroška ostane nedeljiva in da se njeni južni predeli, v katerih žive Slovenci, ne morejo priključiti Zedinjeni

Sloveniji v jugoslovanski državi. V istih dneh je italijanska vojska kot antantina sila na podlagi londonskega pakta zasedla slovensko Primorsko in zahodne dele Kranjske. Država Slovencev, Hrvatov in Srbov ni imela vojaške sile in tudi ni bila mednarodno priznana, da bi se temu lahko vojaško in diplomatsko uprla.

Maribor s širšo okolico je za Slovenijo rešil major Rudolf Maister, ki je 1. novembra prevzel poveljstvo nad tamkajšnjo vojaško posadko in razglasil Maribor za jugoslovansko posest. Da bi imel večjo avtoriteto v nadaljnjih pogajanjih z Nemci, mu je Narodni svet za Štajersko (predsednik dr. Karel Vertovšek) podelil čin generala.

Predvsem zunanjepolitična italijanska nevarnost je nagnila del prebivalstva v Državi SHS novembra 1918 k temu, da se je odločilo za čim hitrejšo priključitev Kraljevini Srbiji, od katere so pričakovali vojaško pomoč. Ta neposredna vojaška pomoč je v jeseni 1918 izostala in Slovenija v Jugoslaviji ni bila zedinjena. Toda novembra 1918 nihče ni verjel, da je razkosana Slovenija trajno dejstvo. Vsi Slovenci so pričakovali rešitev slovenskega narodnega vprašanja od mednarodne mirovne konference, ki se je pripravljala. Pričakovali so, da jih bo na tej konferenci lahko dobro zastopala antantina zaveznica, Kraljevina Srbija. To je bil za Slovence in Hrvate tudi glavni razlog, da so se na seji Narodnega sveta/vijeća 24. novembra ponoči uklonili zahtevi hrvaških in bosenskih Srbov za takojšnjo združitev Države SHS s Kraljevino Srbijo.

Ta združitev je bila nato opravljena 1. decembra 1918 v Beogradu brez jamstva za avtonomno življenje hrvaškega in slovenskega naroda v novi državi, kar je v znatnem delu obeh narodov pomenilo precejšnje razočaranje nad novim položajem.

Razočaranje bi bilo lahko največje med Slovenci, saj tudi nova Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev ni mogla rešiti narodne celovitosti in Zedinjene Slovenije. Prav zavoljo tega dejstva so se nekateri Slovenci med obema vojnama naučili, da se lahko zanesejo le na lastne moči.

Janko Gačnik (1895–1967)

Pedagog in kulturni delavec, vojak na soški fronti in v Karpatih, Maistrov borec, izgnanec v fašistični Italiji

Franc Verovnik

Prihodnje leto bo minilo 120 let od rojstva Janka Gačnika, pomembnega koroškega pedagoga in kulturnega delavca, vojaka na soški fronti, v Karpatih, Maistrovega borca in izgnanca v fašistični Italiji.

Janko Gačnik Vir: zbirka upodobitev znanih Slovencev NUK

Prihodnje leto bo minilo 120 let od rojstva Janka Gačnika, pomembnega koroškega pedagoga in kulturnega delavca, vojaka na soški fronti, v Karpatih, Maistrovega borca in izgnanca v fašistični Italiji.

Rodil se je 12. februarja 1895 v avstrijskem Gradcu in nato mladost preživel pri materinih starših v Gorčah pri Libeličah, kjer je končal osnovno šolo. Od leta 1909 do 1914 je obiskoval mariborsko učiteljsiše in nato nekaj mesecev poučeval v Slovenskih goricah pri Barbari – v Zgornji Koreni. Ko so ga 3. marca 1915 poklicali na nabor, je šel skozi »nemški« Maribor s pripeto slovensko trobojnico na ovratniku plašča, da bi pokazal svoje slovenstvo. Nato je bil poklican v šolo za rezervne častnike v Admontu na Gornjem Štajerskem, od koder je bil novembra 1915 poslan za dopolnitev 27. ljubljanskega črnovojniškega polka na soško fronto. Med drugim se je udeležil bojov na doberdobski planoti, kjer je bil

ranjen sredi leta 1916. Po okrevanju je na začetku leta 1917 odšel z enoto ljubljanskih črnovojnikov na fronto v Karpate v Romuniji in tam dočakal konec vojne. Takoj po vrnitvi s fronte se je pridružil borcem za našo severno mejo. V svojih spominih, ki jih je naslovil Koroška pomlad (Spomini koroškega dobrovoljca) in se kot tipkopis nahajajo v osebni zapuščini dr. Lojzeta Udetja, zelo zanimivo opisuje svoje sodelovanje v teh bojih.

V drugi polovici novembra 1918 se je iz Romunije vrnil v Ljubljano in se nemudoma prostovoljno prijavil v narodno vojsko. Zavrnilo so ga z razlago, da imajo dovolj aktivnih oficirjev; svetovali so mu, naj gre v civilno službo, ker primanjkuje uradništva. Zaradi tega je odšel na Koroško v Borovlje skupaj s koroškim rojakom Vinkom Möderndorferjem (1894–1958), pedagogom in znanim zbiralcem etnološkega gradiva, s katerim se je poznal že z mariborskega učiteljsišča. V Borovljah je bil sedež poveljstva za zahodno Koroško, ki mu je od 18. novembra 1918 poveljeval major Alfred Lavrič pl. Zaplaz (1883–1935).

Gačnik je prvič sodeloval v spopadu s folksverovci kmalu po božiču 1918, ko so ponoči pri Glinjah (nem. Glainach) v čolnih prepluli Dravo, da bi pregnali nemško posadko iz humberškega gradu v naselju Humberk (nem. Hollenburg) pri Kotmari vasi (nem. Köttmannsdorf). Zaradi nesrečnega nesporazuma pri izvedbi napada žal niso uspeli; umakniti so se morali nazaj čez Dravo, k sreči brez žrtev.

Po novoletnih praznikih leta 1919 so izbruhnili resnejši in trdovratni boji za Borovlje, ki so jih sovražniki zavzeli 8. januarja, in za karavanški predor pri

Področji, kjer so se junaško izkazali maloštevilni slovenski vojaki pod vodstvom stotnika Miroslava Martinčiča (1882–1943). Gačnik piše: ... Letisti, ki so bili drzni in vztrajni, obenem pa globoko prepojeni s slovensko narodno zavestjo, so mogli vztrajati ... Pri predoru so vojaki stražili v neprestanem vetru, dežju in snežnem metežu tudi po 18 ur na dan, nato pa nekaj ur počivali v vlažnem in temnem predoru, vsi črni od dima in saj, prava »črna vojska«. Boji so trajali do premirja 14. januarja 1919. Čeprav so bili nasprotniki številčnejši in bolje oboroženi, niso uspeli zavzeti karavanškega predora.

Ko je bilo sklenjeno premirje, je stotnik Martinčič poslal Korošce v ljubeljsko četo k Sv. Ani nad Tržičem, od koder so v snežnem metežu in mrazu hodili stražit na demarkacijsko črto na Ljubelju. Postopno so se začeli pripravljati na ponoven pohod na Koroško, vse do Celovca ... Veselili smo se nekateri bolj kot vojaki, drugi bolj kot narodnjaki – idealisti ... se spominja Gačnik. Po njegovem mnenju so se žal na pohod odpravili preveč površno in lahkomišelnost, ker so bili prepričani, da bodo zmagali. Ta lahkomišelnost se jim je bridko

Na Sedmograškem

Oficir invalid v Ljubljani 1920

maščevala in je bila verjetno vzrok za neuspeh ofenzive slovenske vojske 29. aprila 1919. Deloma je temu botrovalo tudi slabo vreme, saj je nenehno padal dež s snegom, vsi so bili premočeni do kože in premraženi. Zaradi tega so počivali v vasi pod Ljubeljem in niso prišli pravočasno do Borovelj, kjer je nemška posadka v tem času že odbila napad čet slovenske vojske, ki so prodrle tja z vzhoda. Gačnik je bil prepričan, da bi skupaj z njimi zasedli Borovlje, če bi bili zgodnejši. Tako pa je ljubeljska četa 150 mož šele opoldne prispela do slovenske vasi Št. Janž v Rožu, na katero so silovito streljali nemški topovi z druge strani Drave.

Ker niso uspeli vzpostaviti zveze s slovensko napadalno skupino, ki naj bi z vzhoda napadla Borovlje, so začeli sami prodirati proti Svetni vasi (nem. Weizelsdorf). Poročnikoma Janku Gačniku in Lojzetu Udetu (1896–1982) ter njenemu vodu 40 mož so ukazali, da prečkajo Dravo in s severne strani zasedejo most pod humberškimi gradom, ki je bil ključen za napredovanje proti Celovcu. S čolnom so se prepeljali čez reko in se previdno usmerili proti mostu. Žal so pred tem Gačnikovemu vodu odvzeli zanesljive Korošce, prostovoljce, in mu dodelili Dolenjce, ki so bili šele nedavno mobilizirani in poslani kot okrepitev teden dni pred ofen-

Kadet v Admontu 8. 11. 1915

zivo. Seveda so imeli do bojev za Koroško povsem drugačen odnos. Želeli so se izogniti boju in začeli zaostajati, tako da jih je ostalo z njim le še kakšnih 15. Spotoma so zajeli štiri nemške vojake, ki so se brezskrbno sprehajali v dežju. Vdali so se brez boja, slovenski vojaki pa so jim ponudili kruha in cigaret. Kmalu so opazili topniško baterijo, od koder so sovražniki streljali na Št. Janž in Svetno vas. Neopazno so se ji približali in jo sklenili napasti. Razdelili so se v dve skupini, od katerih naj bi prva napadla s severne strani, druga pa od zahoda. Žal je Gačnik storil usodno napako; za komandanta drugi skupini je postavil neizkušenega podčastnika T. M., saj se je sam želel udeležiti frontalnega napada. Bolje bi bilo, če bi to skupino prevzel sam, kot mu je svetoval poročnik Ude, ki ga je Gačnik cenil kot enega najboljših in najpogumnejših častnikov na koroški fronti. Začelo se je streljanje, toda bilo je premalo vojakov; druga skupina je namreč čakala v zasedi na napad, od Gačnikove skupine pa jih je jurišalo le kakšnih osem do deset, ostali novinci so se poskrili. Gačnik se je vzdignil in glasno poklical preostale vojake k boju. Pri tem ga je sovražna krogla zadela v mišice na nogi. Ko se je znova vzdignil, ga je zadela naslednja krogla, ki je predrla nožnico za bajonet in mu poškodovala zgornji

del stegenice. Poročnik Lojze Ude in narednik Drago Pangeršič sta ga odnesla v bližnji hlev, nato pa sta se morala z drugimi vred umakniti z bojišča. Folksverovci so zajeli Gačnika in težko ranjenega narednika Antona Babnika, ki so ga takoj ustrelili. Tudi Gačnika so nameravali ubiti, vendar sta ga rešila neka starejša Korošica, ki mu je prinesla mleko, a so ji skodelico zbili iz rok, in starejši moški, ki se je zavzel zanj kot nekdanji sanitejec. Sporekli so se, končno pa so ga rešili tisti štirje vojaki, ki so jih nedavno zajeli, nato pa so jih ob bojih izpustili. Zatrdili so, da so »Jugoslovani« z njimi v kratkem ujetništvu lepo ravnali. Proti večeru so ga naložili na neki zaboj počez na lojtrni voz in povsem pijan voznik ga je odpeljal v Celovec v bolnišnico. Tam je doživel veliko ponižanj: ponorele ženske so hodile pljuvat na ranjence, sestre pa so se jim posmehovale, kadar so stekali med prevezovanjem ran. Proti koncu maja so jugoslovanske čete ob pomoči Srbov in Hrvatov znova prodrle proti Celovcu in ga 6. junija zavele. Gačnika so odpeljali v domovino na zdravljenje in okrevanje v Rogaško Slatino. Zaradi posledic te poškodbe je za vedno ostal invalid, potreboval je ortopedski čevelj in hodil je s pomočjo palice. Za zasluge v bojih za severno mejo so ga jugoslovanske oblasti leta 1922 odlikovale s Karadjordjevo zvezdo.

Po demobilizaciji se je Gačnik zaposlil kot učitelj na osnovni šoli v Guštanjju, zdajšnjih Ravnah na Koroškem, blizu Libelič, ki so se po nesrečnem plebiscitu 10. oktobra 1920 znašle v Avstriji. Vneto se je pridružil vaščanom pri njihovih prizadevanjih za priključitev tega kraja kraljevini SHS. Skupaj s šolskim nadzornikom Rudolfom Mencinom (1879–1963), po rodu iz Libelič, in libeliškim župnikom Antonom Vogrincem (1873–1947), ki se je zaradi preganjanja moral umakniti v Dravograd, je posredoval pri tedanji slovenski vladi. Na njeno zahtevo je razmejitvena komisija še enkrat pregledala rezultate glasovanja in ugotovila, da so se Libeličani na plebiscitu zares odločili za kraljevino SHS. Tako so 30. septembra

Na soški fronti 1916

1922 to koroško vasico uradno priključili k matični domovini.

V Guštanju je bil učitelj od leta 1921 do 1951, vendar z vmesno štiriletno prekinitvijo zaradi izgnanstva med drugo svetovno vojno. Poročil se je z Mariborčanko Miro Šijanec (1903–1974), učiteljico in dobro violinistko. V letih od 1925 do 1937 je bil upravitelj šole in otroškega vrtca. Z ženo sta bila ves čas zelo aktivna člana guštanskega sokolskega društva, v katerem so Gačniku zaupali kulturno-prosvetno delo. Tako je sodeloval pri ustanovitvi pevskega in glasbenega društva v Guštanju, režiral je veliko spevoiger in operet, s katerimi so igralci Sokola gostovali v bližnjih krajih. Kot režiser in glasbenik je bil aktiven tudi v tedanjem guštanskem delavsko prosvetnem društvu Svoboda,

ki je bilo ustanovljeno že leta 1919.

Tudi druga svetovna vojna Gačniku ni prizanesla. Pred nacisti se je umaknil v Ljubljano, žena Mira je bila izseljena v Srbijo. Zaradi sodelovanja v osvobodilnem gibanju so ga fašisti v Ljubljani zaprli in internirali nekje v Abruzzih v osrednji Italiji. Po kapitulaciji Italije 8. septembra 1943 se je v decembru uspel prebiti v zbirno taborišče narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije (NOVJ) v kraju Gravina v Apuliji na jugu Italije. Tam je vodil prosveto številnih primorskih Slovencev, ki so zapustili italijansko vojsko in se vključili kot partizani v NOVJ. V dvajsetih tečajih, ki jih je vodil Gačnik, so se učili slovenskega pravopisa, zemljepisa in zgodovine. Zanje je napisal Kratko slovnico za učni tečaj slovenščine, sestavljal pa je tudi posebno Taboriščno čitanko, ki so jo izdali v ciklostilu leta 1944 v 800 izvodih. V njej so trije njegovi prispevki: Slovenski svet, ti si krasan!, Odlomki iz naše zgodovine in Po Jugoslaviji.

Po vojni se je vrnil na Ravne, kjer je bil učitelj ter med leti 1947 in 1951 šolski upravitelj na osnovni šoli. Poleg tega je bil še upravnik dijaškega doma, sodeloval je pri postavitvi Malgajevega spomenika na Dobrijah in kot tajnik Zveze borcev pri urejanju partizanskih grobov. Poskrbel je, da se je nadaljevala tradicija predvojne pevske in godbeniške dejavnosti v okviru Sindikalnega kulturno-umetniškega

društva Svoboda, kasneje Prežihov Voranc. Režiral je različne igre, vodil in vadil domače pevce in plesalce koroških plesov. Z vsemi temi dejanji je svojim učencem in mnogim Ravenčanom ostal v neizbrisnem spominu kot zavzet pedagoški in kulturni delavec ter velik domoljub. Po njem se imenuje tudi pot, po kateri sta hodila z ženo v službo od stanovanja do šole. V stavbi nekdanje osnovne šole na Gačnikovi poti je danes sedež Občine Ravne na Koroškem.

Leta 1951 se je upokojil in z ženo sta se preselila v Maribor. Tudi tam je ostal družbeno dejaven. Med drugim je bil neumoren predsednik Sklada Prežihovega Voranca, v letih od 1953 do 1963 je organiziral številna gostovanja združenih pevskih zborov iz zamejske Koroške, z ženo pa sta bila zelo dejavna tudi v Klubu koroških Slovencev v Mariboru. Slovenska prosvetna zveza ga je še za časa življenja odlikovala z Drabosnjakovim priznanjem.

Umrli je 4. septembra 1967 v Mariboru, pokopan je v Libeličah. Na njegovem grobu stoji lepo izdelan spomenik z vklesanim priimkom, imenom, letnico rojstva in smrti ter s kratko oznako njegovega delovanja: UČITELJ IN BOREC. Gačnikovo delo na področju kulture in hkrati veliko navezanost na Koroško pa izkazujejo vklesane besede z začetka znane pesmi: »NMAV ČREZ JEZARO«

VIRI IN LITERATURA:

ANON. Janko Gačnik. V: Glasnik slovenske koroške pesmi 1969, št. 4, str. 7.

ANON. Janko Gačnik. V: Slovenski vestnik 1967, št. 37, str. 4.

ANON. Guštanj. Tovariš Janko Gačnik je bil odlikovan z zlato kolajno. V: Učiteljski tovariš 1922, št. 16, str. 2.

DROFENIK, Zora in Mirko. Življenjepis. Libeliče, tipkopis, 2009.

FERK, Ivan. Janku Gačniku v slovo. V: Koroški fužinar 1967, št. 4, str. 38.

GAČNIK, Janko. Koroška pomlad (Spomini koroškega dobrovoljca). Tipkopis. V: Arhiv Republike Slovenije 1193, fond Ude Lojze, 1896–1982, Arhiv Republike Slovenije, Ljubljana.

GAČNIK, Janko. O vzgojnem delu sokolskega društva v Ravnah na Koroškem. V: Telesna vzgoja treh dolin; Slovenj Gradec: TVD »Partizan« Slovenj Gradec, 1958, str. 111–118.

GAČNIK, Janko. Spomini na nemški videz Maribora. V: Boj za Maribor 1918–1919: spominski zbornik ob sedemdesetletnici bojev za Maribor in severno mejo na slovenskem Štajerskem; Maribor: Obzorja, 1988, str. 207–215.

JAMŠEK, Hedvika. Dragemu učitelju v slovo! V: Koroški fužinar 1967, št. 4, str. 39.

KOS, Lojze. Libeliče 1920–1922. Prevalje: Grafika, 1982.

OSOJNIK, Miroslav. Gledališka dejavnost v Mežiški dolini od prvih znanih začetkov

do leta 1941. V: Koroški fužinar, 1991, št. 2, str. 20–26.

PRISTAVNIK, Alojz. Osnovno šolstvo v občini Ravne na Koroškem v letih 1945–1991. Slovenj Gradec: Koroški pokrajinski muzej, Enota Ravne na Koroškem, 2006.

SUŠNIK, Franc. Janko Gačnik – sedemdesetletnik. V: Koroški fužinar 1965, št. 4–6, str. 33.

ULE, Lojze. Vojaški boji na Koroškem v letu 1918/1919. V: Koroški plebiscit/Razprave in članki. Ljubljana: Slovenska matica, str. 131–214.

VM. Kdo je bil Janko Gačnik. V: Ravenški razgledi 2004, str. 42.

Ptuj - Štukí - bajonet Maistrovega borca

Skrivalí so ga 95 let

Stanko Lepej

Pred dnevi sva se s prijateljem Frančkom Veitom pogovarjala o razstavi o prvi svetovni vojni na ptujskem gradu. Kar nekako z nelagodjem mi je zaupal, da je pri obnovi gospodarskega poslopja za lato tik ob požarni steni našel bajonet iz časa prve svetovne vojne. Pripovedoval mi je, da je bil njegov dedek Jakob vojak generala Rudolfa Maistra. Dedek se je vrnil iz vojne leta 1919 na domačijo v Gorichah pri Zavrču v Halozah. Bajonet je po dedkovi smrti in preselitvi družine na Štuke pri Ptujju Tonček, Frančkov oče, prinesel s seboj in ga skrbno skrnil. Franček pravi, da o tem hladnem orožju v družini nikoli niso govorili. Letos pa ga je pri obnovi ostrejša gospodarskega poslopja našel. Pravi, da sta ga presenetila skoraj preperela cunjja in vanjo zavito skrbno konzerviran baje-

net ali kar vojaški nož.

In to še ni vse, je vzhičeno pripovedoval Franček. Na nožnici so točkovno gravirane, vtisnjene inicialke G. R. M. Modrovala sva, da bi te inicialke lahko

Bajonet Maistrovega borca s slabo vidnimi inicialkami

(foto S. Lepej)

pomenile general Rudolf Maister. Ni nama znano, ali so bili s takimi inicialkami označeni tudi drugi vojni pripomočki Maistrovih borcev.

Mogoče je, da so si tako prisvojeno hladno orožje označevali borci ob demobilizaciji kot trofejo in spomin na boj za severno mejo. Kdo ve? Morda je takšnih primerkov še več, kar pa lahko povedo le strokovnjaki – zgodovinarji.

Bíli smo na Ortigari

mag. Dušan Kaplan

Vletu, ko praznujemo 140-letnico rojstva in 80-letnico smrti generala Maistra, smo v Združenju vojaških gornikov Slovenije namenili nekaj akcij v spomin na našega prvega generala. Obiskali smo Savsko linijo na Pokljuki, spominski pohod na Krn bo, kot vsako leto, novembra, julija letos pa smo se udeležili spominskih slovesnosti na gori Ortigara v Dolomitih, kjer se je boril 17. pešpolk, imenovan tudi polk kranjskih Janezov. Večino moštva so namreč sestavljali vojaki, rekrutirani na Kranjskem. O njihovi borbenosti go-

vori napis v slovenskem jeziku na steni, kjer so imeli svoje zatočišče. Skoraj sto let je ostal ohranjen, in dolina, v kateri so imeli vojaško zatočišče, se še danes imenuje Dolina Slovencev (Dolina degli Sloveni).

Napis smo lani obnovili in slovesno položili venec. Skoraj izgubljenim in pozabljenim vojakom v Dolomitih smo tako vrnili to, kar se je v mnogih letih pozabilo – njihovo ime. Vojna, kakršna je bila prva svetovna, ni vzela le življenj številnim vojakom, vzela jim je tudi ime. Bili so le številke, bili so 'kanonenfuter'.

Utrnila se mi je pesem o vojaku, njegovem trpljenju in gorju. V italijanščino jo je prevedel župnik iz Števerjana, g. Karlo Bolčina. Prebrali jo bomo na Krnu. Verjetno nima posebne literarne vrednosti, je pa iskren zapis o doživljanju vojnih grozot, kar sicer poznamo le iz zapisov o njej. Naj se ne ponovi.

Z veseljem in spoštovanjem prebiram novice, namenjene našemu generalu, delu društev, ki nosijo njegovo ime, in dogodkih, povezanih z njim in njegovimi borci.

Ortigara - pohodniki

Ortigara 14 Leban.

Ortigara 2106 metrov visoka gora v južnih Dolomitih

VOJAK 1917

Kot Strah kleči z zblaznelimi očmi,
ki polne besa so in groze,
umazan, strgan, poklapan
v jarku polnem blata in podgan,
prejema obhajilo, da
lažje padel bo za domovino.

Nihče ga nežno ne pokliče, Janez!
Celo imena nima več,
odkar od doma ga je vzela vojna.
Zdaj je številka sredi stroja smrti,
le sosed, prav tako vojak,
ga v blaznem strahu boža z mrtvaškimi očmi.

Vse dni gara, koplje jarke in se skriva,
kaplar goni ga in nadira:
»Mori, streljaj, sicer ... te smrt bo vzela.«
Menaža slaba je in neokusna.
Poje jo, prazna so mu usta. Da nimajo je več in
škoda je dajati tem, ki itak smrt jih bo vzela.

Dan za dnem je vklenjen v jarek,
kot oklep ga v zemljo vleče vojna ...,
med strelom in granato je trenutek,
ko sanja dom,
domačo zemljo,
in NJO, ki čaka ga vsa željna.

Nič ni slišal,
... priletela je granata.
Peklenski blisk iztrga mu oči,
pekoča bolečina vrta mu drobovje,
kosti so strte,
vse gori.

Ugasnile so sanje, ni več volje.
Nikjer ni več moči, da bi še živel.
Še zadnjič vzpne se, da videl njo bi
za en sam trenutek,
za NJEN poljub, za materin objem
zdaj mogel dati bi veselje.

Nihče si ni zapomnil kraja, kjer je padel.
»Za domovino«,
tako so rekli v štabu, ko pisali so vojaško poročilo
in dodali: »... Bila je huda borba,
bitko smo dobili,
le nekaj smo vojakov izgubili ...«

SOLDATO 1917

*In ginocchio, come uno Sgomento, con sguardo delirante,
colmo di rabbia e terrore,
sporco, stracciato, avvilito
nel fossato di melma, tra ratti incontabili,
riceve la comunione
a render meno pesante il sacrificio alla Patria.*

*Nessuno lo chiama con voce gentile, Janez (Giovanni)!
Deturpato persino del proprio nome,
da quando la guerra lo strappò alla famiglia.
Ora è un numero nell' ingranaggio della morte,
solo il vicino, soldato pure lui,
lo accarezza con sguardo moribondo nel più oscuro terrore.*

*Sgobba tutti i giorni, scavando le trincee e si nasconde,
mentre il caporale lo aizza urlando:
»Uccidi, spara, altrimenti...sarai pasto della morte.«
Il rancio è cattivo e sgradevole.
Lo inghiottisce, ma la bocca ne rimane vacua. Che non ce n'è più
e comunque è sprecato darlo a chi è sicuro bersaglio della morte.*

*Giorno dopo giorno è inceppato in trincea,
come corazza la guerra lo attira a terra...
tra uno sparo ed una granata ha tempo
di sognare la casa,
la terra di famiglia,
e LEI, che lo attende con tenerezza.*

*Nulla ha sentito,
... la granata ha colpito.
Un lampo infernale gli strappa la vista,
un dolore mordente gli trivella le viscere,
le ossa incrinare,
un solo bruciore.*

*Tramontati i sogni, la voglia si è estinta.
Svanita qualsiasi forza per dare vigore alla sua vita.
Si erge ancora una volta,
per vederla un attimo solo,
Per un SUO bacio, per un materno abbraccio
ora darebbe l' intero universo.*

*Nessuno ricorda di dov'è caduto.
»Per la Patria«,
così hanno detto al comando, scrivendo il resoconto a fine battaglia
ed aggiungendo:«.....La lotta era dura,
ma la battaglia è vinta
perso soltanto qualche soldato....«*

V Maríboru dobíli novo vodstvo

Dr. Aleksandra Berberih-Slana

Na občnem zboru Domovinskega društva generala Rudolfa Maistra Maribor sem bila izbrana za predsednico društva. Opravljanje dolžnosti predsednice je zame čast in velik izziv, čeprav je nekakšno nadaljevanje mojega vsakodnevnega dela. Kot direktorica Muzeja narodne osvoboditve Maribor, katerega zaposleni se veliko ukvarjajo s proučevanjem bojov za severno mejo in generala Maistra, ponášamo pa se tudi z lepo zbirko, se s to tematiko redno srečujem. Ena od nalog našega muzeja je obujanje spomina in spodbujanje domoljubja, kar sta tudi temeljni nalogi društva. V mandatu, ki je pred menoj, se bom najprej posvetila članstvu, saj želimo društvo pomladiti. Za uresničitev tega cilja smo se že začeli povezovati s šolami

in mladinskimi organizacijami. Nadaljevali bomo z aktivnostmi, ki so

jih v društvu vpeljali že v preteklosti, hkrati pa bomo uvedli novosti, predvsem programe, ki bodo pritegnili tudi srednjo in mlajše generacije. Mlade generacije zahtevajo nov, sodobnejši pristop pri vključevanju v delo društva, zato je treba programe temeljito pripraviti, delovanje društva pa jim bomo približali tudi s pomočjo medijev, ki so del njihovega življenja. Oblikovali bomo spletno stran, prisotni pa bomo tudi na facebooku, twitterju in drugih družabnih mrežah. Prizadevali si bomo za dobro sodelovanje z veteranskimi in drugimi domoljubnimi organizacijami ter s Slovensko vojsko. Nov upravni odbor je poln energije in zamisli, zato smo prepričani, da bo naše delo nadvse uspešno. Veselimo se že novih uspehov.

Moja rodna domovina

Vse od Alp na severu, do morja na jugu, Bele krajine na vzhodu, tja do Pomurja na skrajnem severovzhodu se razteza moja rodna domovina, Slovenija.

Ni nas veliko, Slovencev, v primerjavi z Evropo. Živimo na majhnem območju. Veljamo za eno manjših držav, ne omembe vrednih, vendar se tisti, ki tako menijo, krepko motijo. Morda smo postali neodvisni šele leta 1990, vendar smo obstajali že prej, pod drugačnimi imeni. Spadali smo pod rimske province, nato Napoleonove

ilirske province, sedaj pa se enotno imenujemo Slovenija. Kljub pestri zgodovini smo naposled le postali en narod, združen v eni državi. Na tako majhnem območju imamo vse, kar si želimo. Lahko se kopamo v morju, jezerih, rekah ali pa v bazenih. Pohodniki imajo obilico užitkov ob osvajanju vrhov. Tudi našega ponosa Triglava, ki prav tako kraljuje v našem grbu. Narodni parki ponujajo obiske narave in ogled živali. Kdor pa ni navdušen hribolazec, se lahko poda v Prekmurje, kjer so prostrana polja in ravnine. Lahko obiščemo tudi številne kraške jame

in si ogledamo redke živali. Pohvalimo pa se lahko tudi z lipicanci, ki si jih je ogledala tudi kraljica Elizabeta II. Moja domovina je zelena, hribovita, ravninska, skalnata in predvsem lepa. Vse na majhnem kosu zemlje, imenovanem Slovenija.

Rad imam svojo domovino, njeno lepoto in raznolikost. In čeprav ni velika ali zelo pomembna, mi pomeni veliko. Pomeni mi dom.

Tilen Kelc, 7. b

OŠ Mislinja

Mentorica: Katja Rodošek

Menačenkova domačija in Društvo Rudolfa Maistra Domžale v oktobru 2014

Domžalski spomini na 1. svetovno vojno

Vera Vojska

Menačenkova domačija v Domžalah je bila oktobra 2014 v znamenju spominov na 1. svetovno vojno, ki se je začela pred sto leti. V njej je sodelovalo tudi veliko Domžalčanov; po podatkih se jih 72 z bojišč ni vrnilo, vojna pa je tudi sicer vplivala na zgodovino Domžal. Vabilu k sodelovanju na razstavi se je odzvalo veliko Domžalčanov, ki še hranijo spomine na vojno, ohranjajo pa tudi domžalske zgodbe iz let 1914–1918.

Razstava je bila postavljena in odprta v okviru Dnevov evropske kulturne dediščine. Za glasbeno podlago so poskrbeli člani Trobilnega kvarteta Godbe Domžale, uvodni pozdrav je številnim obiskovalcem, že dolgo jih v Menačenkovi domačiji ni bilo toliko, izrekla avtorica razstave in spremnega besedila, kustosinja Katarina Rus Krišelj. Zahvalila se je vsem, ki so v letu dni karkoli pripomogli, da je Menačenkova domačija zaživela kot v dneh prve svetovne vojne. Na razstavi smo lahko srečali »živega vojaka«, pripadnika 17. pehotnega polka, imenovanega tudi regiment kranjskih Janezov, v katerem je služilo precej Domžalčanov. Razstavo je postavil Roman Kos, soorganizatorja sta bila Društvo Rudolfa Maistra Domžale in Javni sklad za kulturne dejavnosti RS Domžale. Pokrovitelj odprtja je bila Vinska klet Vidmar Domžale.

Razstavo je težko opisati, saj jo je treba obiskati in ob številnih pisnih in

materialnih gradivih, del jih je tudi iz zapuščine kronista tistih časov, znane ga domžalskega župnika Franca Bernika, obuditi spomine na Domžale ter njegove prebivalce v prvih dneh julija 1914. Prav o teh dneh, o vzrokih za začetek vojne, je govoril publicist in novinar Matjaž Brojan in ob pomoči pisanja Franca Bernika predstavil tudi 27. julij 1914, ko so Domžalčani prvič množično odhajali na fronto ter doma puščali nepreskrbljene družine, žalostne starše, sorodnike in prijatelje. V prvi svetovni vojni je bilo iz domžalske fare in okolice vpoklicanih skoraj 500 vojakov, skupaj kar 180.000 Slovencev. Govoril je o rožnatih dopisnicah, ki so v družine prinašale veselje, saj naj bi bil vpoklicanec živ, pa tudi o tistih s črnimi robovi, ki so prinašale žalost v domove. Spomnil nas je na spomenik žrtvam prve svetovne vojne, ki ga je v Komendi postavil eden najbolj znanih slovenskih arhitektov Jože Plečnik in na njem napisal stavek, ki je aktualen

tudi danes: Molimo za zdravo pamet. Ob tem je spomnil na spore, ki v zvezi z drugo svetovno vojno še vedno razdvajajo Slovence in obremenjujejo zlasti mlado generacijo. Njegova sklepna misel je bila: Nikoli več vojne.

Razstava je lepa oddolžitev naše občine vsem, ki so bili povezani s prvo svetovno vojno, prinesla je vrsto informacij o življenju naših krajev med vojno, predvsem pa je obudila spomin na vse žrtve, ki so v vojni padli kot vojaki, ali jih je vojna vihra prizadela doma. Hkrati pa je razstava pokazala, da je med nami še veliko spominov in domžalskih zgodb o prvi svetovni vojni, ki se bodo, tudi zaradi razstave, obudile in ohranile za prihodnost.

V soboto, 4. oktobra 2014, je bilo v Menačenkovi domačiji vodstvo po razstavi z ustvarjalno delavnico. V pedagoškem kotičku so najmlajšim obiskovalcem predstavili zanimivo zgodbo domžalskih zvonov, ki so jih pretopili v orožje.

Razstavni predmeti.

V Menačenkovi domačiji.

Obisk članov kamniškega društva general Maister pri zasavskem društvu

Franc Svetelj

Učenci in učitelji osnovnih šol iz Zagorja, se skupaj s člani Zasavskega društva general Maister, že nekaj let udeležujejo Maistrovih pohodov ob kamniškem občinskem prazniku, ki jih organizira DGM Kamnik. Člani DGM Zasavje pa so si konec septembra ogledali muzejsko zbirko v Maistrovi hiši.

Zato so se predstavniki DGM Kamnik v petek, 24. oktobra 2014, odzvali povabilu na obisk kolegov iz Zagorja. Pet članov UO in NO si je najprej ogledalo zbirke o zgodovini Zasavja v Zasavskem muzeju v Trbovljah, še posebej rudarsko zbirko Srečno...črne doline, tudi zato, ker rudnike, ki so nekoč dajali kruh Zasavcem, po nekajstoletnem rudarjenju postopoma zapirajo.

Kot je povedal Emil Štern, predsednik DGM Zasavje, so društvo ustanovili leta 2007 in danes šteje 55 članov. Število članov si prizadevajo povečati, predvsem z mladino na treh srednjih šolah v Zasavju. Delovanje društva se odraža predvsem prek uvajanja projekta za spoznavanje domoljubja v osnovnih šolah in srednjih šolah, izvajanja nagradnih literarno-likovnih natečajev v osnovnih šolah. Doslej so uspešno izpelja-

li tri natečaje, v teku pa je četrti z naslovom Moje Zasavje. Intenzivno se pripravlja tudi oblikovanje aktiva učiteljev zgodovine ter državljske vzgoje in etike z namenom medsebojne izmenjave izkušenj in dogovarjanja na področju domoljubne vzgoje.

Kot so dejali, pa pogrešajo posvet s predsedniki DGM, ki sestavljajo upravni odbor ZDGM.

Omenili smo že, da so člani DGM Zasavje pred mesecem dni obiskali Maistrovo hišo v Kamniku, kjer so bili s predstavitvijo edinstvene zbirke o življenju in aktivnostih tega velikega rodoljuba, ki jo je opravila muzejska informatorka Alenka Juvan, zelo zadovoljni. Zato podpirajo pobudo Kamničanov, da bi se v bližnji prihodnosti v Maistrovi hiši sestali vsi predsedniki društev Rudolfa Maistra in Franja Malgaja in se pogovorili o načinu in metodah dela društev ter si izmenjali svoje izkušnje. Prav tako so predstavniki DGM Zasavje predlagali v razmislek predlog, da bi z uvedbo Maistrovega evra med člani domoljubnih društev začeli akcijo za morebitno razširitev prostorov za potrebe Maistrove zbirke in prirejanje Maistrovih večerov.

Kamničani so gostitelje seznanili

tudi z vsebino dosedanjih šestih Maistrovih večerov.

V spomin na to srečanje in izmenjavo koristnih izkušenj so predstavniki DGM Zasavje kamniškemu gostom poklonili reprodukcije najboljših likovnih del z upodobitvami Rudolfa Maistra, ki so jih izdelali učenci zasavskih šol v okviru literarno-likovnega natečaja.

Slovenija

Slovenija je naša domovina.

Lepa, čudovita in polna življenja.

O njej vemo vse,

Vedno nam stoji ob strani.

Enakopravni smo v njej vsi.

Nismo veliki

In vplivni.

Javno nismo

»ne vem koliko« znani.

A smo dobri.

Neža Čuk, 8.b

OŠ Brezovica pri Ljubljani

Mentorica: Andreja Dobnikar

V Zasavskem muzeju, ob ogledu zbirke Srečno ... črne doline

Pred Batičevim spomenikom v spomin na spopad delavcev z Orjuno leta 1924

Maistrova rojstna hiša v Kamniku vabi

Leto že mineva od odprtja muzejske zbirke v Maistrovi rojstni hiši v Kamniku, edinstvene zbirke, ki celovito predstavlja življenje in delo našega velikega rodoljuba. V tem času je Maistrov nekdanji dom obiskalo že blizu štiri tisoč ljudi, med njimi

je bilo veliko mladih iz osnovnih in srednjih šol iz vse Slovenije. Žal pa doslej vodstvo muzeja med obiskovalci pogreša člane večine naših domoljubnih društev, še zlasti društev Rudolfa Maistra in Franja Malgaja, ki so povezani v Zvezo društev generala Maistra.

Matjaž Brojana Sledi radijskih poti

Franc Svetelj

Matjaž Brojan iz Domžal, znani dolgoletni radijski novinar in publicist, je v četrtek, 17. septembra 2014, v dvorani kamniškega Medobčinskega muzeja na gradu Zaprice predstavil svojo novo knjigo; izdal jo je v samozaložbi, z naslovom Sledi radijskih poti. Knjigo, v kateri opisuje petdeset zgodb o preteklosti, ljudeh, dediščini in dogodkih, izbral jih je izmed 650 oddaj, ki jih je v dvajsetih letih dela na radiu ustvaril v okviru dokumentarno feljtonske redakcije Radia Slovenija.

Ob 85-letnici Radia Slovenija in svoji 70-letnici se je odločil nekaj najbolj prepričljivih radijskih zgodb, predvsem z območja Kamnika in Domžal, od koder je dve leti poročal tudi kot dopisnik, s sodelovanjem Kamničana Franceta Malešiča, ki je vodil

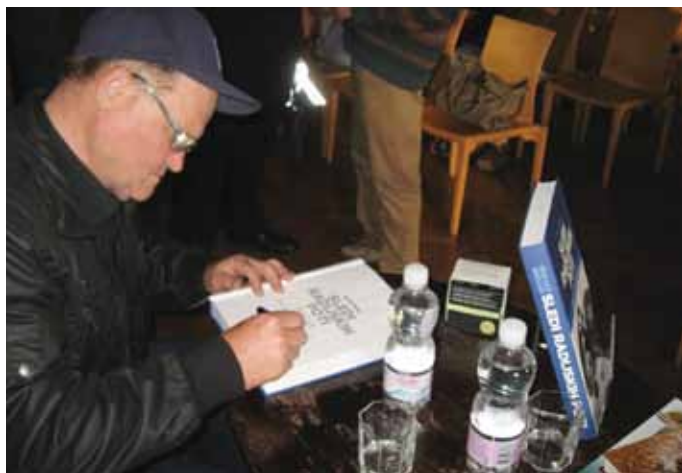
predstavitve knjige, preleti na papir.

Matjaž je v svoji knjigi na prvo mesto postavil dr. Nika Sadnikarja, zapis o njem pa naslovil z Veliki dobri duh Kamnika, saj je znani poznavalec in ljubitelj kamniške zgodovine sodeloval v več kot 40 Brojanovih oddajah. Sledijo mu doživeti zapisi o drugih znanih Kamničanih: o prof. Ivanu Ziki, duhovniku Maksimilljanu Leopoldu Raspu, Francu Mihiu Paglavcu, dr. Juriju Karlu Starovasniku, Kamniških kolednikih in drugih.

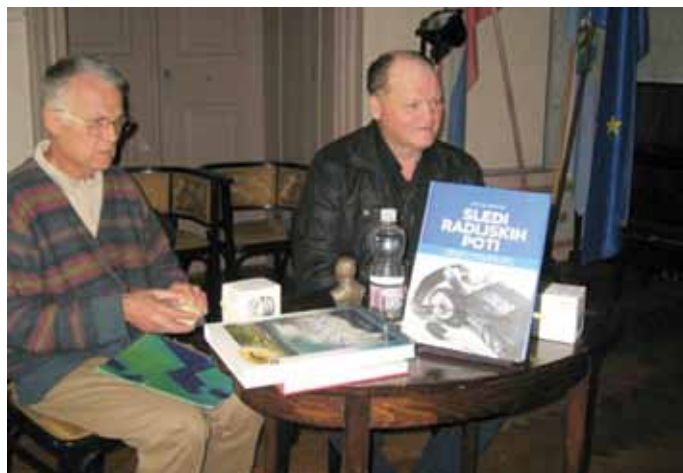
Posebno pozornost je namenil vsebini oddaj o kamniškemu rojaku, rodoljubu, generalu in pesniku Rudolfu Maistru.

V pripovedi z naslovom Maistra mi ne omenjajte preveč najprej opisuje svoje izkušnje z odnosom vladajoče

strukture do Maistra v 60. letih prejšnjega stoletja, ko se je kot gimnazijec v Kopru odločil, da bo za maturitetno nalogo izbral Rudolfa Maistra in njegov čas. Na svoje začudenje pa je leta 1962 naletel na njemu nerazumljiv odnos do Maistra, ki se je odrazil tudi v opozorilu mentorja in recenzenta maturitetnega dela: »Pazi mladenič, da ne boš preveč omenjal Maistra. Maistra mi res ne omenjaj preveč, sicer boš spravil v težave sebe in mene.« Kasneje sem se dal poučiti o vseh okoliščinah, ki so profesorja vodile do omenjenih nasvetov, pravi Brojan, ko povzema vsebino oddaje v Sledih časa 24. novembra 2002 z naslovom Ko je prišel ukaz generala Maistra. V njej so imeli besedo dr. Niko Sadnikar, Jože Tišler z Unca in mag. Milan Lo-

Matjaž Brojan

Franc Malešič in Matjaž Brojan

vrenčič, predsednik Zveze društev generala Maistra.

Druga oddaja o Maistru je bila na sporedu Radia Slovenija 4. aprila 2004, v njej pa so sodelovali poleg dr. Sadnikarja in mag. Milana Lovrenčiča še tedanji kamniški župan Anton Tone Smolnikar in filmski režiser Milan Ljubič.

Brojan za te oddaje pravi, da so bile dokaj odmevne, saj je prejell veliko pisem z zahvalami.

»Z oddajami pa sem hotel doseči še nekaj drugega,« pravi Brojan »Kjer je bilo mogoče, sem skušal dodati domoljubne misli, sporočila in kaj vrednega, kar je bilo delo slovenske pameti ali zavesti. Tudi to moje hotenje ni ostalo neopaženo in tako sem bil povabljen (zlasti po obeh oddajah) v društvo, kjer je bilo hotenje - spoštovati vredna dela Slovencev, Maistra

in njegovih borcev še posebno intenzivno izraženo. Šlo je za nekaj tovarišev in gospodov, ki se združujejo v društvih generala Maistra, predvsem pa v Zvezi teh društev. Všeč mi je bilo druženje z njimi; šlo je za pošteno, pokončne ljudi s pravimi vrednotami in cilji, za katere so brez plačila žrtvovali svoj prosti čas. Njihov skupni vzor, ideal in smoter - občudovanje življenja in dela Rudolfa Maistra ter njegovih borcev je bil tudi moj. Na številnih sestankih smo postorili marsikaj, da bi obudili spomin na Maistra in njegov vzor iz preteklih v prihodnje čase - zlasti za mladino. Celo svoj časopis smo ustanovili in ga poimenovali Maistrov glas. Izbran sem bil v njegov uredniški odbor in sodeloval pri prvih številkah.

V nadaljevanju Brojan objavlja tudi seznam s predlogom oddaj z domo-

ljubno tematiko, ki pa od pristojnih na RTV Slovenija po njegovem mnenju ni bil deležen ustrezne pozornosti in odmeva.

Čeprav lahko rečemo, da je zadnja Brojanova knjiga zanimiv pričevalec ljudi in dogodkov, ki so zaznamovali slovenski čas in še zlasti vlogo slovenskega radia pri tem, pa žal pristojni na radiu doslej še niso našli vsaj nekaj minut programskega časa, da bi predstavili to dragoceno Brojanovo delo.

Z odhodom Matjaža Brojana je zavezala velika praznina pri spremljanju dogajanj na Kamniškem, ostaja pa tolažba v dejstvu, da ima Matjaž največji zasebni arhiv o Kamniku in da bo to njegovo delo pomemben prispevek k pisanju nekoč, upajmo, celovite zgodovine starodavnega mesta pod Kamniškimi planinami.

Matjaž, hvala Ti za to pomembno delo!

V krajih soške fronte

dr. Marjeta Humar

Društvo general Maister Kamnik vsako leto jeseni organizira izlet, na katerem člani spoznajo kraje, pomembne za slovensko zgodovino. Ker se letos spominjamo stoletnice začetka prve svetovne vojne, se je upravni odbor na predlog predsednika **Ivana Miroslava Sekavčnika** odločil za obisk krajev, kjer je potekala soška fronta. V soboto, 20. 9., se je na avtobusu zbralo 52 članov. Čeprav je zjutraj kazalo bolj na dež kot na sonce, je deževalo le na delu avtoceste. Marsikdaj zaradi megle ni bila vidna dolina s Sočo, zlasti je škoda, ker ni bilo razgleda s Kolovrata, vendar je popoldne posijalo tudi sonce.

Iz Kamnika smo se odpeljali v Tolmin, kjer smo se ustavili pred nekdanjo vojašnico, da smo popili kavo. Pridružil se nam je domačin **Jože Stric**, odlični poznavalec dogajanj na tem območju, zlasti pa prve svetovne vojne. Spremljal nas je ves dan in nam predstavil zgodovino

krajev ob Soči od rimskih časov, tolminskega kmečkega upora leta 1713 in razčetverjenja 12 puntarjev, boj med prvo svetovno vojno, ki so se tod začeli 24. maja leta 1915, in s svojim divjanjem povzročili smrt nešteto vojakov različnih narodnosti, do uničevalnega potresa leta 1976 in žleda v letošnji zimi.

Pot smo nadaljevali do prve obramb-

ne linije na Kolovratu, kjer smo si ogledali muzej v naravi: obrambne jarke in zaklonišča, vkopana v živo skalo.

Tod so si v velikih strminah stali nasproti italijanski vojaki in vojaki avstro-ogrskih in nemških enot v megli, snegu, dežju, mrazu. V avstro-ogrskih enotah so se borili tudi slovenski in bosanski vojaki. Dva-

najsta bitka, ki je ostala v ljudskem spominu kot **čudež pri Kobaridu** ali **bliskovita vojna**, se je začela 24. oktobra 1917 z močnim topniškim in plinskim napadom na italijanske položaje in se končala 19. novembra z več kot 31.000 mrtvimi, 20.000 ranjenimi in 275.000 ujetniki. Italijani so bili poraženi. Bežali so vse do reke Piave. O hudih bojih pričajo ostanki razstreliva in drugih predmetov, ki jih je še danes mogoče

najti na območju bojev.

Nato smo se vrnil v dolino, kjer smo si v Kobaridu ogledali muzej, ki s filmom, slikami in različnimi predmeti prikazuje človeško trpljenje med boji na tem območju.

Izlet smo nadaljevali z vožnjo ob Soči proti Bovcu, kjer smo se v kraju Žaga ustavili za kosilo. Nato smo se mimo trdnjave Kluže zapeljali do Loga pod Mangartom, kjer je ob vaškem pokopališču tudi vojaško

iz prve svetovne vojne, s spomenikom več kot 800 padlim braniteljem Rombona, muslimanom in katoličanom. Sredi pokopališča je spomenik, ki ga je izdelal češki kipar Ladislav Kofránek in predstavlja bosanskega vojaka, ki gleda proti vrhu gore, kjer je padla večina borcev, pokopanih na tem pokopališču. Padlim smo se poklonili s skromnim šopkom in pesmijo Lipa zelenela je. V Kamnik smo se vrnili čez Predel in Kranjsko Goro.

Prva svetovna vojna je tudi med Slovenci terjala velik krvni davek. Marsikdaj je bilo slišati, da so se Slovenci borili v tujih vojskah za tuje interese. Človek se sprašuje, ali je bilo tudi na soški fronti tako.

Rudolf Maister se je boril za slovensko ozemlje na severu, vojaki na soški fronti pa so branili južno mejo, ki bi bila zagotovo pomaknjena veliko bolj v notranjost slovenskega ozemlja, če bi v bojih na soški fronti zmagali Italijani. Nobena žrtev v zgodovini naroda ni zaman. To je osnovno spoznanje našega izleta. Udeleženci se zahvaljujemo predsedniku Društva Rudolf Maister Kamnik Ivanu Miroslavu Sekavčniku za odlično zamišljen in organiziran izlet.

Moja ljuba domovina

*Ko te zjutraj toplo sonce prebudi,
se ti zazdi,
da je to kraj,
kjer lahko srečen si.
Jutro je mirno in lepo diši
in takrat spoznam,
da se mi moja ljuba domovina
prav takšna najlepša zdi.
A včasih v moji domovini
ni bilo tako.
Bilo je kruto in mrzlo,
sovražnikov ogromno je bilo.*

*A Slovenec ni omahoval!
Ne. Pogumno se je v boj podal.
Z bojem in znojem
ji je vrednost neprecenljivo dodal
in tako je na zemljo svojo še
bolj ponosen postal.
Zdi se mi prav,
da ji tudi jaz ostanem zvest,
da se zmeraj vračam v njen objem -
v objem moje ljube domovine.*

*Saša Casar, 9. a
OŠ Cankova
Mentorica: Ljerka Hajdinović Podleseck*

Po poteh slovenskih vojakov od Galicije do Piave

Franc Svetelj

Pod tem naslovom je bil v sredo, 24. septembra zvečer, v Muzeju Rudolfa Maistra, v njegovi rojstni hiši, 15. Maistrov večer. **Mag. Marko Šepc** iz Muzeja novejšje zgodovine iz Ljubljane je udeležencem v zanimivi obliki predstavil doživljanje in trpljenje slovenskih vojakov v enotah avstro-ogrške vojske v prvi svetovni vojni. Pri tem ga je spremljal uniformirani podčastnik 27. domobranskega gorskega polka, v katerem je bilo veliko slovenskih fantov. Številni se niso vrnili domov; bodisi so ostali med 115.000 žrtvami v znameniti avstrijski trdnjavi Przemysel v Galiciji, sedanjí Poljski, kjer so Rusi porazili Avstrijce, ali pa so končali svoja življenja na dolgih bojnih pohodih od Galicije na vzhodu do soške fronte in Piave na zahodu.

Predavatelj je svoje predavanje, med katerim je govoril o odhodih slovenskih vojakov z vlaki na fronto, dolgih utrujajočih pohodih, beguncih iz Galicije, nekateri so prispeli tudi v Kamnik, pospremil s številnimi izvirnimi fotografijami, še zlasti avtorja, udeleženca mnogih bojev takratne vojne, pisatelja Ivana Matičiča (1887–1979). Opozoril je tudi, da Slovenci nimamo še nobene knjige o Galiciji, čeprav imamo sicer precej knjig o prvi svetovni vojni; prvo med njimi, Na krvavih poljanah, je že leta 1922 napisal Ivan Matičič.

Od 3. septembra 2013, ko so še pred uradno otvoritvijo za javnost odprli vrata Maistrove rojstne hiše na Šutni, je bilo do danes v njej pet Maistrovih večerov, ki se jih glede na prostorske možnosti udeležuje poprečno približno 40 obiskovalcev.

Prvi večer je imel naslov **General Rudolf Maister - življenje in delo v prekratni dobi**, vodil ga je mag. Zvezdan Marković iz Slovenskega vojaškega muzeja, sledil mu je pisatelj Tone Partljič z **Maistrom kot narodnim junakom**. Tretji večer (pred 140-letnico Maistrovega rojstva), so pripravili dijaki iz Gimnazije in srednje šole Rudolfa Maistra ter kamniške glasbene šole, in sicer uspešno literarno-glasbeno prireditev **Mladi in Maister**. Na četrtem Maistrovem večeru pa je dr. Igor Grdina spregovoril **O stoletnici prve svetovne vojne**. Ob tej priložnosti so pred Maistrovo muzejsko zbirko postavili pet panojev z dokumenti o Kamničanih v prvi svetovni vojni z naslovom **Obrazi vojnega vsakdana**, ki si jih bodo obiskovalci muzejske zbirke lahko ogledali še najmanj do dneva Rudolfa Maistra, ki bo konec novembra.

Lahko rečemo, da so se v letu dni Maistrovi večeri kar lepo uveljavili, tudi z udeležbo članov kamniškega Društva generala Maistra, s sodelovanjem muzejske informatorka prof. Alenke Juvan

ter ravnateljice MMK mag. Zore Torkar. Prav zaradi njih in edinstvene slovenske zbirke o življenju in delovanju velikega kamniškega rojaka Maistrova rojstna hiša spet živi.

Obrazi vojnega vsakdana

Zveza društev general Maister

Obiskovalci večera

Maistrov večer

Pete društvene igre na Polenškaku

Martina Horvat

Prelep sončen nedeljski dan 12. oktobra 2014 je bil več kot primeren za sprehode in gibanje v naravi. Na Polenškaku so na ta dan letos že petič zapovrstjo organizirali društvene igre. Za ta dogodek se društva združijo in vodenje zaupajo enemu od devetih delujočih.

Letos je taktirko prevzelo slovenjgoriško društvo General Maister Polenšak, sodelovali pa so še: TD Polenšak, PGD Polenšak, DU Polenšak, RK Polenšak, Društvo Oltimer Polenšak, Lovska družina Dornava-Polenšak, Športno društvo Polenšak, Čebelarško društvo Dornava Polenšak ter sekcija kolesarjev TD Polenšak. Ob 10. uri so se kolesarji podali na 47

kilometrov dolgo traso in se na kraj dogajanja vrnilo malo pred 14. uro, ko so se začele igre.

Veseli smo bili tudi obiska župana gospoda Rajka Janžekoviča, ki je prav tako član nekaterih naših društev. Vsako od društev je pripravilo svojo igro in določilo tekmovalce; ko se je tekmovanje začelo, je najprej predstavilo igro, šele nato so nastopile druge ekipe. Ker so igre namenjene predvsem druženju, je bilo vseskozi veliko zabave in sproščenih pogovorov, komentiranja iger, smeha in navijanja za svoje društvo, pa tudi zdravo mero tekmovalnosti. Pomembno je namreč sodelovati, ne zmagati!

Na koncu je bil rezultat naslednji:

1. mesto: Lovska družina Dornava – Polenšak
2. mesto: Rdeči križ Polenšak
3. mesto: Slovenjgoriško društvo general Maister Polenšak

Ekipe so za prva tri dosežena mesta prejele pokale, med prireditvijo so gostitelji pekli kostanj, bila je pokušnja mošta, ob koncu pa smo igre končali s pogostitvijo, ki jo je pripravilo slovenjgoriško društvo General Maister. Druženje se je zavleklo do poznih večernih ur. Društvene igre so bile tudi letos zelo uspešne, saj nam je bilo naklonjeno vreme, pa tudi ljudje so vnovič pokazali zanimanje in dobro voljo za sodelovanje.

Luščenje koruze

Žaganje debla na način naših prednikov

Moja domovina Slovenija

*Slovenija je majhna demokratična država,
ki jo poleg Drave in Mure obliva Ljubljanska,
pa tudi naša najdaljša reka Sava.*

*Pesniki in pisatelji so v svojih pesmih in besedi
opevali lepote domovine,
njene čiste reke, zelene ravnine in
opisovali svoje misli in občutke
ob pogledu na čudovite planine.*

*Ponos mi v prsih trepeta,
ko gledam, kako se Tina Maze z nasprotnicami igra,
ko pa slišim, da je prva,
me ponese od veselja do neba.
Tina se veselo smehlja,
ko v roki drži pokala dva.*

*Domovino moramo imeti radi,
jo za naše naslednike obvarovati,
saj so mnogi narodi propadli
v nesmiselnem boju za ideali,
ker niso se imeli radi.*

Franja Vovk, 8. B
OŠ Sava Kladnika Sevnica

Odprtje razstave Trebanjske korenine Rudolfa Maistra

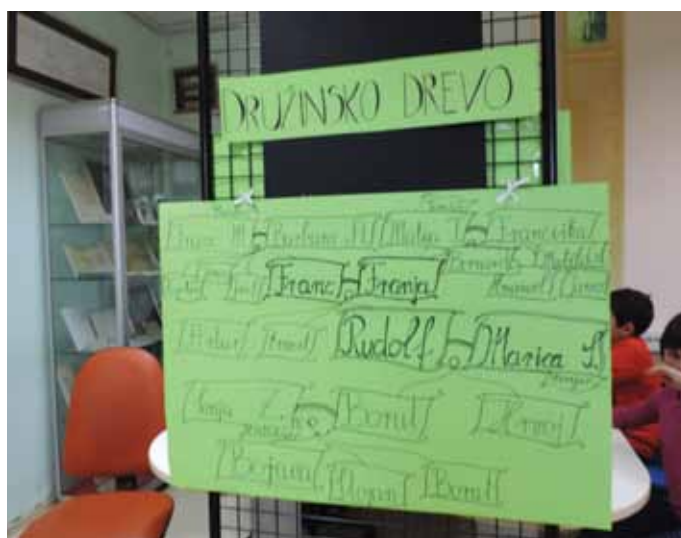
Patricija Tratar, Knjižnica Pavla Golie Trebnje

Letos smo v okviru prireditev Dnevi evropske kulture obeležili 140-letnico rojstva in 80-letnico smrti generala Rudolfa Maistra ter 100. obletnico začetka 1. svetovne vojne. Mati Rudolfa Maistra, Franja Tomšič, je bila rojena pred 180 leti v ugledni trebanjski gostilniški družini Tomšičev, zato je treba lokalno in širšo javnost opomniti, da ima znameniti slovenski general in borec za slovensko severno mejo tudi trebanjske korenine. Generalova mati je bila nadarjena za pripovedovanje ter vneta narodnjakinja. S sestro, očetom Matijo in bratom Emanuelom

so del Rastoče knjige temeniške in mirnske doline.

Ker je medgeneracijsko povezovanje zelo pomembno, v tem primeru tudi prenašanje izročila na mlajše generacije, smo v sodelovanju z Osnovno šolo Trebnje za devetošolce v sklopu kulturnega dne organizirali delavnice, na katerih so učenci spoznavali in raziskovali življenje družine Tomšič v Trebnjem, življenje in delo generala Rudolfa Maistra in njegov pomen za slovensko zgodovino ter 1. svetovno vojno in dogajanje po njej. Na delavnicah so devetošolci pripravili plakate in likovne izdelke za razstavo. Razsta-

vo smo odprli 29. septembra 2014 z nastopom učencev Osnovne šole Trebnje pod mentorstvom učiteljice Mojce Bahun. Vid Vidmar, Tevž Gabrijel, Zala Ribič, Lana Rajer, Teja Majzelj in Laura Marn so navdušili s svojim dramskim nastopom o življenju Rudolfa Maistra in doživetimi recitacijami njegovih pesmi. Ob odprtju razstave sta nas nagovorila gospod Vitko Roš, podpredsednik Zveze društev General Maister in Marica Štamcar, predsednica Dolenjskega društva General Maister iz Trebnjega. Projekt je finančno podprla Občina Trebnje.

Sodelovanje v Koordinaciji domoljubnih in veteranskih organizacij Slovenije

Jože Tišler

Predsedovanje v Koordinaciji je leta 2014 prevzela naša Zveza društev generala Maistra oz. njen predsednik mag. Milan Lovrenčič. Januarja smo se lotili dopolnjevanja programa dela za leto 2014 s ciljem, da bi bila uresničitev programa oz. naše sodelovanje čim boljše.

Program je vsebinsko oblikovan tako, da vključuje predvsem obeleževanje in praznovanje pomembnih zgodovinskih dogodkov, ki zahtevajo sodelovanje več članic Koordinacije. Gre tudi za proslave državnih praznikov, ki jih organizirajo veteranske oz. domoljubne organizacije in društva v sodelovanju s članicami oz. Koordinacijo. Zaradi visokih obletnic pomembnih zgodovinskih dogodkov se je bilo treba še bolj angažirati in priskrbeti še več sredstev; naj omenim le najpomembnejši, 100. obletnico začetka 1. svetovne vojne in Maistrovo leto – 140. obletnica rojstva in 80. obletnica smrti našega generala – velike in pomembne zgodovinske osebnosti.

Zelo odmevne proslave z velikim domoljubnim nabojem in množično udeležbo so bile:

- slovesnost ob 25. obletnici AKCIJE SEVER in 20. obletnici Združenja SEVER, ki je bila 26. marca v Novem mestu;
- spominska prireditev društva TIGR na Mali gori nad Ribnico v spomin na prvi spopad članov TIGR-a z italijanskim okupatorjem;
- pohod na Triglav – srečanje za mir in slovesnost na Rudnem polju, nosilec organizacije je bila ZZB za vrednote NOB, v sodelovanju z ZSČ, ZVVS IN VPV – Sever;
- prireditev ob začetku 1. svetovne vojne na Komnu julija letos, nosilec organizacije je bila Zveza DK-Moris;

- svetovni dan miru je bil obeležen s programsko bogato prireditvijo 21. septembra na Cerju ob POMNIKU braniteljem slovenske zemlje; programski nosilec je bilo društvo TIGR, organizacijsko so sodelovale članice Koordinacije in občina Miren-Kostanjevica, slavnostni govornik je bil predsednik države Borut Pahor;
- zelo veličastna, programsko bogata in množično obiskana je bila proslava v Izoli ob prazniku priložitve Primorske s slavnostnim govorom častnega predsednika ZZB za vrednote NOB Janeza Stanovnika, ki je bil je bil zgodovinski, domoljuben in aktualen;
- skladno s programom ob dnevu spomina na mrtve so bile realizirane žalne slovesnosti in polaganje vencev.

Odbor Koordinacije je bil tudi letos angažiran pri reševanju težkih finančnih razmer. Bilo je več pogovorov s predstavniki Ministrstva za delo in predstavniki Ministrstva za obrambo; slednje bo v prihodnosti prevzelo pristojnosti sodelovanja in delnega financiranja programov in aktivnosti domoljubnih in veteranskih organizacij.

Razvilo se je tudi dobro sodelovanje z Uradom predsednika države. V Državnem zboru in Državnem svetu je bil realiziran posvet na temo domoljubja – nosilec ZDGM. Odbor Koordinacije se je soočil in obravnaval nekatere aktualne dogodke:

- postavitve spomenika žrtvam vseh vojn;
- zelo kritično se je odzval na nekatera hotenja po izkrivljanju novejših zgodovine, rehabilitaciji izdaje in kolaboracije – napis na spomeniku v Grahovem;
- z velikim zadovoljstvom je sprejel informacijo o povabilu delegaciji ZZB za vrednote NOB, ki ga je posredoval zavezniški Odbor za organizacijo svečanosti ob 70. obletnici izkrcanja zaveznikov v Normandiji, kar je veliko priznanje slovenskemu narodu in partizanskemu prispevku v skupnem boju proti nacifašizmu v 2. svetovni vojni;
- novembra potekajo priprave za dostojno praznovanje dneva generala Maistra – nosilec je Zveza DGM in naša društva.

Izjava veteranskih organizacij

Zveliko zgroženostjo spremljamo zadnja dogajanja, povezana s postavitvijo spomenika pripadnikom slovenskega domobranstva kot pomožnih enot SS v Grahovem pri Cerknici.

Slovenska država in njena politika sta od osamosvojitve naprej dopustila dokaj sovražen in negativen odnos do narodnoosvobodilne borbe, partizanskega gibanja in sodelovanja v zmagoviti zavezniški koaliciji. Hkrati je dovolila prevlado revizionističnega pogleda na zgodovino, kar je privedlo do potvarjanja zgodovinskih dejstev, ustvarjanja lažnih mitov, predvsem pa do rehabilitiranja izdaje in kolaboracije. Zadnji, najbolj očitni primer takega ravnanja, je postavitve spomenika pripadnikom domobranske enote v Grahovem. Na spominskem obeležju v Grahovem pri Cerknici, postavljenem v čast domobranskemu porazu, naj bi bil napis z naslednjim besedilom: **»Mučencem revolucije. Na tem kraju so leta gospodovega 1943 posadko domobrancev slovenske narodne vojske s topovi in ognjem pobili komunisti, bratje po rodu, tujci po misli. Čakamo strnjeni v prst, da rod, ki iz vaših poraja se vrst, zdrobil bo lažnjivega molka okove, da spet pridobimo ukradeno čast in vrne resnica vam voljo za rast. Bog – narod – domovina!«** Odveč je poudarjati, da slovensko domobranstvo ni bila narodna vojska, ampak pomožna sila SS in da pripadnikov te enote niso pobili »komunisti«, ampak pripadniki slovenske osvobodilne vojske, ki je bila sestavni del zavezniške koalicije. Padli v domobranski postojanki v Grahovem pri Cerknici niso bili žrtve revolucije, ampak njihove lastne kolaboracije. Vlogo in pomen domobranske postojanke je najbolje pojasnil general SS Ervin Roesener. Ta je bil leta 1946. obsojen na smrt, saj je bila SS po sodbi mednarodnega nuerenberškega sodišča razglašena za zločinsko organizacijo. Na slovenski domobranski prisegi 20. aprila 1944 je ta zločinec dejal: **»Dne 24. septembra 1943 sem izdal povelje za ustanovitev slovenskega domobranstva. S pomočjo velikonemškega rajha smo vas izvežbali, oblekli in oborožili. Danes ste zaprisedgli, da se boste skupaj z nemško vojsko, z vojaško SS in policijo borili za svobodno, čisto Evropo. Sprejemam vas tedaj v borbeno skupnost svojih vojakov in vas, tovariši iz slovenskega domobranstva, prisrčno pozdravljam. Vaš škof vas je to jutro pripravil. Čistega srca stojite tu, da bi položili zaobljubo vojaka.«**

V veteranskih organizacijah, združenih v Koordinacijo veteranskih in domoljubnih organizacij Slovenije, želimo ob tej novi polarizaciji našega narodnega telesa tvorno prispevati k pomiritvi, vendar ne za ceno trgovanja s svetim narodnim izročilom in zgodovino ter prispevkom, ki ga je dal slovenski narod k zmagovitemu 9. maju, ki je rojstni datum Združene Evrope. Zato se zavzemamo za demokratično reševanje nastalih razmer in odločno izrekamo NASPROTOVANJE in odločen NE takemu načinu postavljanja obeležja kolaboraciji in delovanju okupacijskih pomožnih policijskih sil ter odnosu državnih organov in nosilcev javnih funkcij do svetle zgodovine slovenskega naroda.

Vojni veterani, žrtve vojne in domoljubi, potomci borcev in braniteljev domovine smo ponosni na prispevek, ki smo ga v bojih za samostojno Slovenijo dali sami, naši očetje in dedje. Zavedamo se velikega števila žrtev, mnogih tudi nepotrebnih in nesrečnih, in boleče zgodovine lastnega naroda. Kljub temu pa ne moremo biti ponosni na vse, kar se negativnega dogaja v naši domovini. V zadnjem času naše nezadovoljstvo, jezo in bes povzroča vnovično slavljenje nacizma in fašizma ter nekritično in hujskaško postavljanje spomenikov pripadnikom pomožnih policijskih enot SS. Pri tem postavljavci teh obeležij ne čutijo pietete niti do pokojnih, ki jih slavijo, kar kažejo zahteve nekaterih družin po izbrisu njihovih družinskih članov s spominske plošče. Jasno je, da gre za novo razdvajanje, novo potvarjanje zgodovine in hud sovražni govor.

Zato v svoji zaskrbljenosti nad omenjenimi pojavi pozivamo vse politične stranke in družbene sile, državne organe Republike Slovenije in vse ljudi, ki pošteno mislijo, da se uprejo tovrstnim poskusom potvarjanja lastne zgodovine, da prepustijo presojo zgodovinskih dogajanj zgodovinski stroki ter prenehajo z ustvarjanjem afer in napetosti, ki temeljijo na ideoloških delitvah ter onemogočajo normalno delo in izpolnjevanje temeljnega poslanstva skrbi za državo in njene prebivalce ter da svoje moči usmerijo k iskanju izhoda iz kriznih razmer v skupno dobro vseh državljanov in za razvoj Slovenije.

Predstavniki Koordinacije domoljubnih in veteranskih organizacij Slovenije:

Zveze društev General Maister (ZDGM)

Društva za negovanje rodoljubnih tradicij TIGR Primorske

Zveze združenj borcev za vrednote NOB Slovenije (ZZB NOB Slovenije)

Zveze društev vojnih invalidov Slovenije (ZDVIS)

Zveze veteranov vojne za Slovenijo (ZVVS)

Zveze slovenskih častnikov (ZSČ)

Zveze policijskih veteranskih društev Sever (Združenje Sever)

Zveze društev in klubov MORiS (ZDK MORiS)

Zveze društev civilnih invalidov vojn Slovenije (ZDCIVS)

Ljubljana, 31. marec 2014

Mnenje o razpravi v odboru za šolstvo in šport ter odboru za kulturo državnega zbora Republike Slovenije z dne 8. aprila 2014

mag. Milan Lovrenčič

Smoter razprave je bil opozoriti člane Državnega zbora RS, da bi številne težave, ki nas obremenjujejo, lažje in uspešneje reševali, če bi bili pripravljene narediti več za državo in bi manj od nje zahtevali ali pričakovali.

Referati, ki so jih pripravili sodelavci in člani Združenja DGM, so bili zelo sporočilni, kar pomeni, da so bili pripravljene strokovno. Vendar člani (nekateri) obeh Odborov niso poslušali povzetkov referentov, ampak so s svojim izvajanjem izražali ideološko plat svojega pogleda na domoljubje. Nekatero razpravo poslancev so bile demagoške, saj niso bile odsev tega, kar je bilo povedano, ampak tega, kar so želeli slišati.

Sam sem se osredotočil na poziv članom Državnega zbora RS, naj ob slovesnostih v Skupščini kolektivno pojejo državno himno in s tem izrazijo svoje domoljubje. Poslanec Kutnjak je menil, da se čustva izražajo tudi na druge načine. Spomnil sem ga na zasedanje parlamenta 24. junija 1991, ko so vsi delegati zapeli državno himno v čast osamostvojitve države in s tem izrazili domoljubno čustvo.

Iz debate in načina izvajanja posameznih poslancev je bilo razvidno veliko strankarsko in ideološko preigravanje, v katerem je bilo malo domoljubja, zato bi bilo primerno, da nadaljujemo s predstavitvijo naših pogledov v Državnem zboru RS.

Vsekakor je bila razprava koristna in sporočilna.

Prošnja za oceno posveta o domoljubju

Miran Zupanič

Spoštovani,

najprej bi se rad zahvalil za vabilo k sodelovanju. Prvič sem imel priložnost prisluhniti toliko zanimivim in poučnim razpravam o domoljubju iz tako številnih zornih kotov.

Večina razpravljavcev je po mojem razumevanju prišla do enake ugotovitve: da je slovenski narod na obravnavanih ravneh ogrožen v svojem obstajanju. Razpravljavci smo izpostavili razgrajenost izobraževalnih, kulturnih, vojaških in drugih državnih struktur, ki naj bi ohranjale narodovega duha in spodbujale njegovo rast. To sporočilo se mi je od vseh najbolj zarezalo v zavest in mislim, da terja širši premislek, ali je te procese razgradnje sploh še mogoče zaustaviti.

Vesna Mikolič

Spoštovani,

menim, da sta bila potek razprave o domoljubju v obeh odborih DZ in realizacija tega projekta nasploh (zasnova, nabor udeležencev, objava prispevkov) zelo uspešna. Lahko se samo nadejamo, da bodo spoznanja, oblikovana v okviru tega projekta, padla na plodna tla.

Organizatorju želim veliko podobnih pobud in uspehov tudi pri nadaljnjem delovanju.

Društvo Naša zemlja razpisuje v šolskem letu 2014/15 literarni, likovni in fotografski natečaj »Moja rodna domovina – Srečanja pri vodnjakih in studencih«.

Ana Vehar, predsednica društva Naša zemlja

Natečaj je namenjen učencem od 4. do 9. razreda slovenskih osnovnih šol, šol v zamejstvu in dijakom srednjih šol v Sloveniji ter v zamejstvu. Člani društva bomo veseli, če se bo za katerokoli obliko natečaja odločilo čim več sodelujočih.

I. LITERARNI NATEČAJ

»Moja rodna domovina – Srečanja pri vodnjakih in studencih«

Člani društva bomo veseli, če bodo iz vsake šole v naši državi prispeli po trije literarni prispevki v vezani ali nevezani besedi.

V svojih prispevkih naj se avtorji vživijo v dogajanje pri vodnjakih, ki so nekdam ljudi povezovali z življenjsko pomembno tekočino; ob njih so se ustavljali popotniki, vaščani, meščani so se med seboj spoznavali, si pripovedovali novice, zbistrili svoje misli ..., a vedno spoštljivo ravnali z vodo, ki jo moramo ohraniti za nove rodove. Mladi ustvarjalci naj se v svojih mislih ustavijo ob nekoliko drugačnih vodnih virih, studencih; naj se vživijo v čisto studenčnico, naj ...

Na besedilu morajo biti čitljivo zapisani ime in priimek avtorja, naslov šole, razred, ime ter priimek mentorja, občina.

Tehnike izražanja: prosti spisi, pesmi, eseji, črtice, anekdote

II. LIKOVNA DELA

Tema za likovne izdelke so srečanja pri vodnjakih, pri studencih, ki jih najdemo v večini šolskih okolišev; zastavljena je široko, saj je vse, kar se dogaja pri omenjenih zbirališčih, tako ali drugače povezano z ožjo ali širšo domovino. Učence in dijake želimo spodbuditi, da na likovni način izrazijo svoj odnos do slovenskih voda. To lahko storijo v katerikoli likovni tehniki in v poljubni velikosti. Navdušeni bomo tudi nad tridimenzionalnimi izdelki. Prispevki so lahko delo enega avtorja ali skupine. Pričakujemo po tri izdelke iz vsake šole.

Na zadnji strani izdelka morajo biti navedeni: ime, priimek in razred avtorja (avtorjev), naziv in naslov šole, naslov likovnega dela, ime in priimek likovnega mentorja ter občina.

Izdelke bomo razstavili v izbranih galerijah v različnih delih Slovenije.

III. FOTOGRAFIJA

Fotografije so lahko v barvni ali črno-beli tehniki, predstavljajo naj utrinke iz ožjega ali širšega dogajanja pri vodnjakih in studencih v naši domovini. Zaželeno so fotografije studencev, vodnjakov, potokov, rek v okolici posamezne šole.

Fotografije morajo biti opremljene z naslednjimi podatki: naslov dela, opis lokacije vodnjaka, studenca, potoka, reke, ime in priimek avtorja, razred, ime šole, natančen naslov šole ter ime in priimek mentorja ter občina. Izdelke bomo razstavili v izbranih galerijah v različnih krajih Slovenije. Pričakujemo tri fotografije iz posamezne šole.

Prijava na natečaj: vse vrste prispevkov pošljite na naslov društva Naša zemlja, Linhartova cesta 13, 1000 Ljubljana do 30. aprila 2015. Strokovna žirija bo nagradila deset najboljših likovnih, literarnih in fotografskih izdelkov.

Avtorji nagrajenih prispevkov bodo prejeli knjižne nagrade ter vabilo na javno zaključno prireditve ob dnevu Primoža Trubarja, začetnika slovenske književnosti. Prireditve bodo junija 2015 v različnih krajih Slovenije, glede na število udeleženiš šol oz. občin.

Vrednotenje prispevkov: vse prispevke bo pregledala petčlanska strokovna komisija s posameznih področij razpisanega natečaja.

Tudi v šolskem letu 2014/2015 bomo k sodelovanju povabili organizacijo Koordinacija domoljubnih in veteranskih organizacij – KODVOS.

Morebitne dodatne informacije lahko dobite po telefonu 031 326 317.

Pesem o domovini

Domovina je tam, kjer sem doma.
Njeno ozemlje se razprostira
od alpskih gora do Jadranskega morja.

Moja domovina je košček evropske celine,
po katerem so se v preteklosti
marsikateremu narodu cedile sline.

Obstajala je že v pradavnini,
ko so ljudje živeli še v votlini,
ko so mostiščarski Barjanci,
naredili prvo leseno kolo s klini.

Resda naši predniki niso gradili piramid,
so pa zato Rimljani na našem ozemlju
zgradili emonski zid.

Zgradili so prve ceste in viadukte,
pa vodovod, toplovod, mozaike in
javne kopeli, v katerih so se pogreli.

Potem prišel je sivi srednji vek,
ki v naše kraje prinesel je nov družbeni red.
Fevdalizem je vladal s trdo roko,
tlačani so želi borno proso.

S Trubarjevim Abecednikom in Katekizmom
ter Dalmatinovim svetim pismom
slovenski rod je stopil ostalim narodom ob bok.

V novi vek je zakorakal,
svetovno 1. vojno je pričakal,
iz 2. vojne zmagovito odkorakal,
svobodo končno je dočakal.

Komunizem je bil novi realizem,
katerega skrivni vzdevek bil je totalitarizem,
ki v ljudi naselil navidezni je optimizem.

Majhen narod, velike spremembe,
uresničile so se kralja Matjaža legende.
Samostojna Slovenija je vzknila
kot popek v naročju evropskega krila.

Domovina je tam, kjer sem doma,
pa vseeno sem tudi državljani sveta.

Maks Blatnik, 8. a
OŠ Brezovica pri Ljubljani
Mentorica: Andreja Dobnikar

Risba je izdelek dijakov Srednje upravno administrativne šole Ljubljana

Moja rodna domovina

Moja rodna domovina je Republika Slovenija. Čeprav je majhna, ima veliko znamenitosti in naravnih lepot.

Slovenija ima različne pokrajine. Imamo gore, hribe, morje, ravnine, prav tako pa tudi izvire tople vode s toplicami.

Kot vsaka država ima tudi naša domovina prednosti in slabosti. Kot sem že omenila, je prednost raznolikost pokrajin, slabost pa, da smo trenutno v krizi oz. recesiji.

V naši državi so mnoge znamenitosti. Mednje prištevamo kraške jame, otoke, gradove, cerkve in spomenike. Najbolj obiskana kraška jama je Postojnska jama, po kateri vozi tudi vlakec. V jami si lahko ogledamo človeško ribico ter mnogo drugega. Znana je tudi jama Pekel. Ime je dobila po skalovju pri vходу vanjo. Najbolj obiskan kraj je Bled z otokom sredi jezera. Na

tem otoku je tudi cerkev, v njej pa zvon želja. Do cerkve vodijo znamenite stopnice. Na otok se lahko pripeljemo s pletno. Ob jezeru je tudi restavracija, kjer postrežejo s kremno rezino.

Slovenija je članica Evropske unije. Včasih je bila del Jugoslavije, vendar je slednja zaradi nesoglasij razpadla in Slovenija se je osamosvojila. Zato 25. junija praznujemo dan državnosti, 26. decembra pa dan samostojnosti in enotnosti. Slovenske praznike moramo spoštovati in ob praznikih izobesiti zastavo. Naša zastava je bele, modre in rdeče barve z grbom, ki predstavlja Slovenijo. Po navadi so ob praznikih številne prireditve. Na njih lahko prisluhnemo slovenski himni Zdravljici z besedilom, ki ga je napisal največji slovenski pesnik France Prešeren. Za Slovenijo pa je zelo pomemben tudi Primož Trubar, ki je napisal prvi dve knjigi v slovenskem jeziku. Spominjamo se ga ob dnevu reformacije.

Pomembna slovenska osebnost je Jože Plečnik, ki je bil odličen arhitekt svetovnega slovesa. Med slikarji je pomembna slikarka Ivana Kobilca. Zelo smo lahko ponosni na pesnika, pisatelja in dramatika Ivana Cankarja. Doma in po svetu sta znani sliki slovenskega slikarja Riharda Jakopiča Sejalec in Ivane Kobilce Kofetarica.

Kot vse druge države ima tudi Slovenija svoje gurmanske specialitete oz. dobrote. To so kranjska klobasa, gibanica, goveja juha, štruklji ter jabolčni zavitek. Imamo tudi posebno vrsto čebele, in sicer kranjsko čebelo, ki je zaščiten.

Čeprav je Slovenija majhna država, moramo biti ponosni na to, kar imamo. Saj veste, kako pravi jo: bogastvo se skriva v majhnih rečeh.

Petra Martinc 7. a
OŠ Mislinja

Mentorica: Katja Rodošek

Literarni natečaj

Ljubezen skozi poezijo

Vsakdo, ki prijoka na svet, najprej začuti bližino sočloveka, ki ga drži v svojem naročju; sestra, mati, oče, kdorkoli, vsi oddajajo toploto in ljubezen. Podobno pa se počuti vsak pesnik v naročju svojih besed, ki jih skrbno zлага, razlaga, poudarja in izliva na papir.

Ljubezen je nekaj lepega, je nekaj, kar nas osrečuje in si je vsi želimo. Ljubezni naj ne bi mogli videti, vonjati, okusiti ali prijati v naročje, lahko pa nam ljubezen predstavljajo narava, živali, ki jih lahko vidimo, lahko nam je simbol ljubezni najljubša cvetica s čudovitim vonjem; ljubezen torej lahko tudi vonjamo, rojstvo otroka pa je ljubezen, ki jo lahko držimo v naročju.

Menim, da bi morali ljudje hoditi z ramo ob rami s poezijo. Pesniki lepo in čutno potujejo skozi vrstice rim, kjer upodablajo takšno in drugačno ljubezen. V nadaljnjih vrsticah bom skozi poezijo Toneta Pavčka razložila, kako lahko upodobimo ljubezen na preprost in ljudem domač način – v pesmih. Izbrala sem si nekaj pesmi našega priznanega slovenskega pesnika, ki so lahko razumljive, pa vendarle z malo besedami povedo veliko.

**»V srcu, če je ta pravo, je zmeraj prostora
za mnogo (tisoč in več) lepih stvari,
ki jih ljubiti mora
vse, kar živi.« (Srce)**

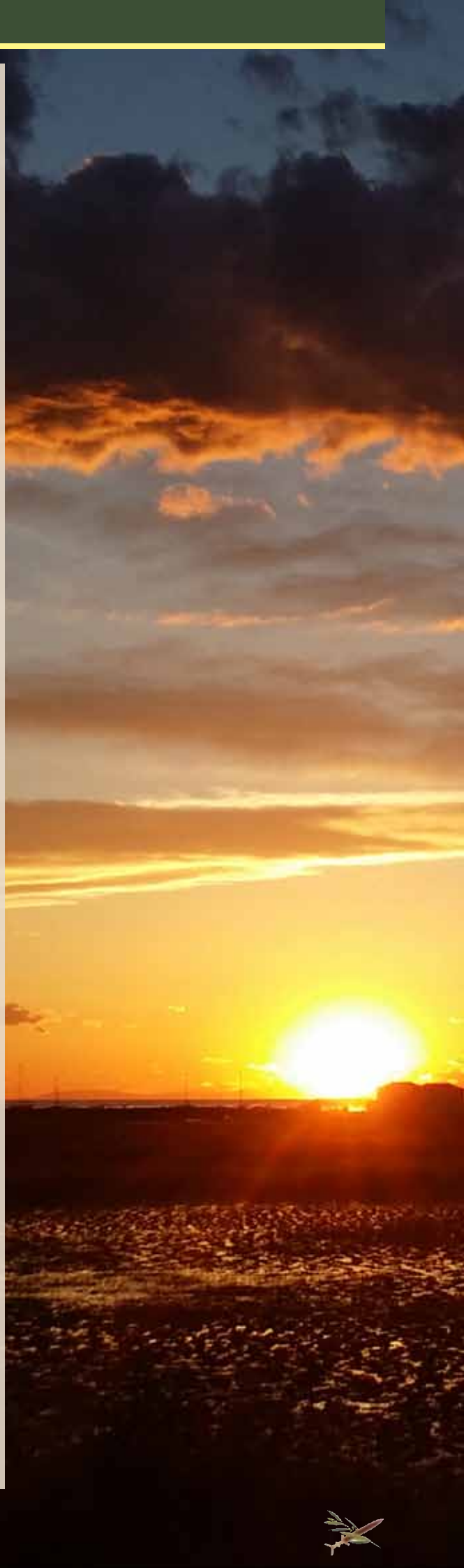
Srce pesnika Toneta Pavčka je pravo, saj je v njem prostor za tisoč drobnih stvari in ljudi, ki iz njegovega srca najdejo pot v pesmi. In kaj ljubi Tone Pavček? Ob branju njegovih pesmi najprej začutim ljubezen do otrok. Zakaj? Prav njim je namenjen velik del njegove poezije, igrive in šaljive, hkrati pa to naklonjenost otrokom tudi neposredno izpoveduje. V pesmi Sončni žarek pravi, da »Sončni žarek je pravo ime/za katerega koli otroka./Sončni žarek, ki gre/čez nas kot mila in dobra roka.«

Do otrok čuti upravičeno spoštovanje, saj se jim klanja, kajti prav oni so inženirji prihodnosti in mojstri prihodnosti. In zaveda se, da so odrasli do majhnih velikokrat krivični. Kajti »veliki smejo veliko, majhnim se malo šika«. Zato je napisal pesmico Naša četica koraka, v kateri otrok izpoveduje, da bo njihova četica postala vsevedna, kot se zde odrasli. Toda oni ne bodo ponavljali napak odraslih, oni bodo modrejši.

**»Le da mi ne bomo mlajšim
dan in noč težili,
a od njih se bomo rajši
novih fint učili.«**

Ve torej, da je za odrasle najmodrejše, če otroci postanejo njihovi učitelji. Tako odrasli ne bodo postali nikoli dolgočasni in pustni, ampak bosta v njihovem srcu igrivost in radovednost, to pa je nekaj, kar navdušuje Pavčka pri otrocih.

Kljub častitljivim letom in sivi glavi pa pesnik ni pozabil, kako je, ko se v srce naseli vznemirjenje, ki ga povzroči ljubljena oseba. V svetu brezveznih stvari in šole je edina smiselna le ljubezen. To potrdi v pesmi Zvezek z zvezo, kjer za ljubezen pravi: »Ta pa čisto zares ni brez zveze.«

Ljubezen imenuje čarodejka, saj ji je posvetil celo poglavje pesmi s tem naslovom. In čeprav ljubezen povzroča tudi rane (Možatost), so te vendarle radostne (Radostne rane), saj je na svetu najlepše:

**... »vendar najlepše prehodimo
pota, če hodimo v dvoje.«**

Zato si njegovi junaki prizadevajo najti svojo dvojino. Pišejo pisma, rišejo grafite in naseljujejo zvezde. In če ljubezen ni uslišana? Takrat izpovedovalec nosi v srcu močno hrepenenje, tako kot v pesmi Nova faca:

**»Zdaj je vse izredno in bedno
od njenih oči in rok.«**

Ali pa je stvar še hujša:

**»Vidiš, nič ne težim.
Solze spreminjam v kamen.
Ti kar hodi z njim.
Zadušim ljubezenski plamen.**

Amen! «

In ve, da je najtežje na svetu nositi v srcu samoto. To izpoveduje v pesmi samotnež, kjer galeba uživata v dvojini, prav tako laboda, krta in črička. Le izpovedovalec pravi, da

**»dan na dan
sem sam in poznam
le gluho tišino
ter iščem zaman
svoj par za dvojino.«**

In do česa še izraža pesnik svojo ljubezen? Do besed in poezije ter do zemlje.

Ljubezen do besed najbolje izraža kar s pesnjenjem, ki je nenehno igrivo in polno besednih iger. Tako izvemo, kaj vse pomeni brati:

**»Brati je možno marsikaj.
Recimo: grozdje in fige in knjige
in med brati še kaj.«**

Živimo v sodobnem svetu, kjer so telefoni pametnejši od ljudi. S to revolucijo sodobne tehnologije pozabljamo na empatijo do drugih, na lepoto, ki nam jo daje mati narava in predvsem na lepe, majhne stvari, ki so očem nevidne. Notranje smo bolj bogati, če preberemo kakšno knjigo, kot pa če gremo brskat po spletu. V knjigah in poeziji se skriva toliko lepega, radostnega, kar nam podarja avtor. Zakaj se ne bi malo ustavili v tem vrtilincu sodobnega sveta in se za trenutek vprašali, kaj je za polno življenje res pomembno?

Lara Helbel, 2. F

Ekonomška šola Celje, Gimnazija in srednja šola

Mentorica: Vesna Gubenšek Bezgovšek, prof.

Nagrada za literarno delo

NAJBOLJŠI
WELLNESS
V SLOVENIJI,
ŽE 5. LETO
ZAPORED

Terme Olimia

najprestižnejše terme v Sloveniji

Terme Olimia s celovito in kakovostno wellness ponudbo in z najprestižnejšim Wellnessom Orhidelia, edinstvenimi Selfness programi, vodnimi doživetji, razvajanjem v svetu savn, paleta kulinarčnih užitkov, možnostjo rekreacije, čistim zrakom in mirom, sestavljajo mozaik prerojenega življenja, kakršnega lahko doživite samo v Termah Olimia. Za lahkotnost bivanja je poskrbljeno v dveh hotelih 4★: v Wellness Hotelu Sotelia in Hotelu Breza, ki sta zasnovana za ljudi, ki

zahtevajo najboljše. Vse udobje in uživanje ponujajo tudi apartmaji Aparthotela Rosa in Vasi Lipa.

Wellness Orhidelia velja za najprestižnejši termalni kompleks, ki se je v letu 2009 uvrstil v ožji izbor 11 finalistov World Architecture Festivala 2009 v kategoriji holiday. Prav tako se od leta 2009 naprej ponaša s petimi zaporednimi laskavimi nazivi »Naj wellness« v Sloveniji v kategoriji turizem veliki po mnenju strokovne žirije in obiskovalcev.

